

ล้างโลกหรือสร้างโลก

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๒

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรม ธรรมะเพื่อกล่อมหัวใจของเรา เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากล่าว จะสร้างนะ สร้างโลก สร้างโลกคือปรารถนาเป็นพระโพธิสัตว์ แล้วล้างโลก ล้างโลกล้างสงสาร ล้างโลกออกจากใจ โลกเห็นใหม่ โลกคือโลกทัศน์ โลกคือภพ โลกคือหัวใจของเรา

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากล่าวจะตรัสรู้ธรรมขึ้นมาได้นะ ต้องสร้างบารมีมหาศาล เลย พอเป็นพระโพธิสัตว์มาเห็นใหม่ สร้าง! สร้างอำนาจวาสนา สร้างบารมีขึ้นมา สิ่งที่สร้างขึ้นมาถึงจะมีอำนาจวาสนา ถ้าไม่ได้สร้างขึ้นมา สิ่งนี้มันมาจากไหน

จิตเหมือนจิต เวลาจิตเกิดตายเหมือนกันทั้งหมด แต่คนที่สร้างบุญญาธิการมา มันมีทางออกของมัน คนที่จนตรอก ขนาดมีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ พระเทวทัตเห็นใหม่ ยังออกนอกกลุ่มนอกรทาง ทั้งๆ ที่สร้างมาด้วยกัน ปัญจวัคคีย์นี่ออกอุปัฏฐาก พระอัญญาโกณฑัญญะ พระอัสสชิต่างๆ ออกอุปัฏฐากมา ๖ ปี รอนะ รอเห็นใหม่ บุญญาธิการที่สร้างมา อยู่ในแถวในแนว ไม่นอกกลุ่มนอกรทางเห็นใหม่ ถ้านอกกลุ่มนอกรทางของเรา ใจของเรามันคิดค้น

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารื้อสัตว์จนสัตว์นะ ปรารถนามารื้อสัตว์จนสัตว์ แล้วเรานี้ เราทำอะไร เราไม่ช่วยตัวเราเอง ใครจะมารื้อสัตว์จนสัตว์ ใครจะมารื้อให้เรา เราปรารถนารื้อสัตว์จนสัตว์ รื้อสัตว์จนสัตว์ในความคิดของเรา เราก็คิดว่าคนจะมาช่วยเหลือเจือจานเรา จะอุ้มชูเราไปตลอดเวลา แต่ความอุ้มชูนี้มันได้แต่ทางโลกเห็นใหม่ คุณติ เด็กน้อย พ่อแม่ของคน เลี้ยงลูกมาตั้งแต่เด็กอ่อน อุ้มชูมานั่นนะ ถนอมรักษามาตลอด มันก็เลี้ยงได้เฉพาะร่างกายเท่านั้นนะ

แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารื้อสัตว์จนสัตว์ เวลาพุทธกิจ ๕ เห็นใหม่ ก่อนที่จะไปรื้อสัตว์จนสัตว์ที่ไหนต้อง พุทธกิจ ๕ เข้าขึ้นมาเล็งญาณก่อน เล็งญาณว่าหัวใจของเขามีแรง

ปรารถนาใหม่ เขามีอำนาจวาสนาพอสมควรใหม่ เขามีโอกาสใหม่ แล้วชีวิตเขาสั้นเห็นใหม่ ถึงจะไปโปรดคนนั้นก่อน ไปโปรดคนนั้นนะ หัวใจเขาพร้อม เล็งญาณดูหัวใจของเขาก่อน

เวลาไปโปรดสัตว์ไปโปรดสัตว์คนสัตว์ รื้อสัตว์คนสัตว์ของเราก็คิดว่าคนจะอุ้มชูเราตลอดไป เราต้องอุ้มชูเราก่อนเห็นใหม่ อุ้มชูตัวเรา ถ้าเราจิตใจเรามีอำนาจวาสนา จิตใจของเราเข้มแข็งขึ้นมา “ชีวิตนี่คืออะไร?” “เกิดมาทำไม?”

เกิดมาแสนทุกข์แสนยาก แต่ไม่เกิดก็ไม่ได้ จิตนี้มันต้องเกิดเป็นธรรมดา แรงขับของมันมีอยู่ มันจะต้องขับเคลื่อนไปโดยธรรมชาติของมัน แล้วขับเคลื่อนไปโดยไม่มีใครเป็นเจ้าของ ขับดันไปโดยอวิชา ขับดันไปโดยความไม่รู้ ขับดันไปในนรกอเวจี ในความทุกข์ความยาก เห็นใหม่

แต่การเกิดในปัจจุบันนี้เพราะอำนาจวาสนาของเรา เราเกิดมาพบพระพุทธศาสนา ศาสนาสั่งสอนนะ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสั่งสอนว่าอะไร สั่งสอนว่าให้ล้างภพล้างชาติ เพราะภพชาติ เห็นใหม่ ชาติปี ทุกขา ความเกิดเป็นทุกอย่างอย่างยิ่ง เพราะมีความเกิดมีสถานะขึ้นมา ทุกข์ทับถมมาทันทีเลย

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดมาเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ พ่อแม่ เห็นใหม่ พระเจ้าสุทโธทนะดูแลรักษาเพื่อจะเป็นจักรพรรดิ ถนอมรักษานะ ดูแลอย่างดีเลยนะ แต่เวลาไปเที่ยวสวน ขมทูตมาแสดงให้เห็น คนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย

“คนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย มีด้วยหรือ? มีด้วยหรือ? แล้วเราต้องเป็นอย่างนั้นด้วยหรือ?” มันสะท้อนหัวใจมาก ด้วยอำนาจวาสนา เพราะได้สร้างมามาก สร้างมาเป็นพระโพธิสัตว์ สร้างมาจนเต็มเปี่ยม ชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย สร้างมาเห็นใหม่ สิ่งที่สร้างมา ตั้งแต่ปรารถนาเป็นพระโพธิสัตว์มา แล้วมาเกิดเป็นชาติสุดท้าย ชาติสุดท้ายขณะที่เกิดมาแล้ว ก็ยังเป็นเจ้าชายสิทธัตถะอยู่นะ พยายามรื้อสัตว์คนสัตว์ รื้อตัวเองก่อน ต้องทำตัวเอง รื้อภพหรือชาติ ล้างภพล้างชาติให้ออกจากใจ

ถ้าไม่ได้ล้างภพล้างชาติออกจากใจ จะเอาอะไรไปสอนเขา จะเอาความรู้มาจากไหน ถ้าเราไม่ได้กระทำขึ้นมาก่อน จะเอาความรู้มาจากไหน ถ้าไม่มีการกระทำ ความรู้ลอยมาจากฟ้าหรือ

ความรู้มันเกิดจากการประพฤติปฏิบัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไปพิสูจน์มา กับเจ้าลัทธิต่างๆ จน ๖ ปี ประพฤติปฏิบัติมากับเจ้าลัทธิต่างๆ เจ้าลัทธิต่างๆ เขาสอนอะไร เขาได้ สร้างบุญญาธิการมาขนาดไหน เขาสร้างของเขามาด้วยโลกีย์ปัญญา ด้วยโลก ด้วยฉาน ด้วยสมบัติ ด้วยความเห็นของเขา มันก็โลกๆ ทั้งนั้นนะ

เจ้าชายสิทธัตถะไปศึกษากับเขาแล้วนะ ปฏิเสธเขามาทั้งนั้น มาคิดถึงว่าแล้วจะเอาทาง รอดอย่างไร มันไปไม่ได้อยู่แล้ว ไม่มีทางไป สุดท้ายก็ต้องมาพึ่งตัวเองเห็นใหม่ พึ่งตัวเองเพราะ ตัวเองสร้างมา ตัวเองเป็นผู้สะสมมา สร้างอำนาจนามา พอมาถึงสุดท้ายแล้วนี้ มันต้อง กลับมาพึ่งตัวเอง

ตั้งแต่ปฐมยาม นุพเพนิวาสานุสติญาณ ย้อนอดีตชาติไป เห็นหมด ขณะเห็นอดีตชาตินี้ ใจ การรื้อภพหรือชาติ ชาติที่จะรื้อมันทิ้ง แต่มันยังมีของมันอยู่ มันยังทำไม่ได้ เพราะกรรมยังไม่ เกิดเห็นใหม่ จุตูปปาตญาณถ้ามันยังมีแรงขั้อยู่ มันต้องเกิดตามธรรมชาติของมัน

อาสวักขญาณต่างหาก มรรคญาณมันเกิดขึ้นมาต่างหาก อันนี้รื้อภพหรือชาติ! ทำลาย วัฏสงสารในหัวใจหมดสิ้นไปกระบวนการของมันทั้งหมด เห็นใหม่ แล้วมันเหลืออะไร เหลือ ความจริงในหัวใจอันนั้น เหลือกรรมแท้ๆ อยู่ในหัวใจ “กรรมแท้ๆ” นี้ไง ล้างภพล้างชาติ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ล้างภพล้างชาติ ล้างภพล้างชาติด้วยมรรคญาณ ล้าง ภพล้างชาติด้วยสัจจะความจริง แล้วมันเหลืออะไร เหลือความรู้จริงเห็นใหม่

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะมาสั่งสอน เอาอะไรมาสั่งสอน เอาธรรมะของ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาสั่งสอน “ธรรมชาตุ” ความเป็นธรรมในชาตุนั้น แล้วมาสั่ง สอนเรา สั่งสอนมาเพื่อใคร สั่งสอนมาเพื่อชาวพุทธ พุทธศาสนาเห็นใหม่ องค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้าฝากศาสนาไว้กับใคร ฝากศาสนาไว้กับพุทธบริษัท ๔ ภิกขุ ภิกขุณี อุบาสก อุบาสิกา

ภิกขุ! ภิกขุผู้เห็นภัยในวัฏสงสาร เป็นภิกขุเพื่อจะสู้กับกิเลสต้นหาความทะยานอยากของ ตัว สู้กับกิเลสต้นหาความทะยานอยากของตัวเอง

เวลาประพฤติปฏิบัติมีความอยากใหม่ มันมีความอยากอยู่ แต่ความอยากอย่างนี้ อยากเป็นศรัทธา ศรัทธาความเชื่อ ศรัทธาเพื่อจะประพฤติปฏิบัติ ความอยากอย่างนี้ไม่เป็นโทษ ความอยาก คุณติ เรามาจากบ้านกันเรามาฟังธรรม เรามาจากบ้าน เราชวนขวายนั่นเป็นความอยากใหม่? เป็นความอยาก อยากในอะไร อยากในความรุ่มเย็นเป็นสุขในหัวใจ ธรรมะให้มันสะเทือนกิเลสเราบ้าง

ถ้าฟังธรรมแล้วกระทบเราเนี่ย เราชนลูกชนพองเห็นใหม่ มันสะเทือนหัวใจ นั่นนะเรามีโอกาสนะ ฟังธรรมๆ นี้ ธรรมมันมาจากไหน “จากใจดวงหนึ่งสู่ใจอีกดวงหนึ่ง” ถ้าใจที่สกปรก โสมม มันจะเอาอะไรมาทำ มันก็อ่านหนังสือให้ฟังไง เอาธรรมะนี้มาอ่านหนังสือให้ฟัง

แต่ถ้ามันเป็นธรรมนะ ธรรมมันมาจากไหน ธรรมมันมาจากใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมมาจากการประพฤติปฏิบัติในหัวใจดวงหนึ่งไข้ใหม่ แสดงธรรมออกมาเนี่ย ธรรมอันนั้น อำนาจของธรรม คุณธรรมของธรรมนี้ มันสะเทือนหัวใจ ของผู้แสดงก่อน เพราะการแสดงธรรมออกมานี้ ธรรมมาจากไหน ธรรมมันไหลออกมาจากธรรมชาติอันนั้น เพราะธรรมชาติอันนั้นมันประพฤติปฏิบัติมา มันผ่านประสบการณ์จริงมา มันเห็นโทษเห็นภัยนะ “เห็นโทษเห็นภัย” เห็นใหม่

ครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติมาแล้ว ท่านจะเห็นโทษเห็นภัยในการดำรงชีวิต ถ้าดำรงชีวิตโดยกิเลสตัดหาความทะยานอยาก มันจะทับถมหัวใจ แต่ถ้าดำรงชีวิตแบบธรรม ที่เราประพฤติปฏิบัติ เราวขมา เราถือศีลถือธรรมเพื่อประพฤติปฏิบัติธรรมของเรามาเนี่ย อันนั้นบังคับใจเราให้เราไม่ก้าวล่วง

การก้าวล่วง กิเลสตัดหาทะยานอยากมันไม่ยอม เพราะมันต้องการความสะดวกสบายของมัน มันจะก้าวล่วงอย่างนั้น แต่เพราะเรามีความเข้มแข็ง เรามีความซื่อสัตย์ ใจเราลงธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นใหม่ เราจะไม่ก้าวล่วงธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่ก้าวล่วงธรรมวินัยอันนั้น

ถ้าเราไม่ก้าวล่วง เห็นใหม่ นี่ศีล ศีลมันเป็นรั้วล้อมรอบกรอบใจเอาไว้ ใจไว้เห็นใหม่ แล้วพยายามทำหัวใจเราให้สงบเข้ามาให้ได้ ถ้าใจเราสงบเข้ามาเนะ มันจะมีความรุ่มเย็นเป็นสุข

เรามาฟังธรรมเพื่อเหตุนี้ เพื่อประพฤติปฏิบัติในหัวใจของเรา ฟังธรรมเพื่อจะล้างภพล้างชาติในหัวใจของเรา ไม่ใช่ประพฤติปฏิบัติเพื่อสร้างภพสร้างชาตินะ

มันสร้างโลก สร้างความรู้อันหนึ่งขึ้นมา มันบอกอย่างนั้นเป็นการล้างภพล้างชาติ การล้างโลกเห็นใหม่ ล้างโลกวิภูสงสาร ล้างออกไปจากใจ

ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีแล้ว เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารภขึ้นมาเนี่ย พระองค์สร้างมาตั้งแต่พระโพธิสัตว์ สร้างมาเกิดมาเป็นชาติสุดท้าย รื้อกันมา ๖ ปี เป็นการพิสูจน์ตรวจสอบเห็นใหม่ จนตรัสรู้ธรรมขึ้นมา “ธรรมมีอยู่แล้ว” องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่มาตรัสรู้ธรรม ธรรมมันไม่มี ไม่มีใครสั่งสอนได้

ในปัจจุบันนี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้ว วางธรรมไว้แล้วเนี่ย มันมีอยู่แล้วไง ธรรมวินัยมีอยู่แล้วเป็นศาสดาของเรา เห็นใหม่

พระอานนท์ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพาน พระอานนท์ถามเลย “องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านิพพานไปแล้ว บริษัท ๔ จะหวังพึ่งใคร จะหวังพึ่งสิ่งไหน หวังพึ่งใคร หวังพึ่งบุคคล” หวังพึ่งสิ่งต่างๆ เห็นใหม่ ถ้าบุคคลที่มีธรรมในหัวใจ บุคคลนั้นก็ เป็นครูบาอาจารย์ของเรา ธรรมชาติเหมือนกัน จะชักนำเราไปสิ่งที่ดี แล้วถ้าเราไปหวังพึ่งบุคคลที่ไม่มีธรรมในหัวใจละ

จำธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามานี้ ไบลานเปล่า ไบลานเปล่าๆ มันไม่มีตัวอักษรเลย มันไม่เข้าใจสิ่งใดๆ เลย ทั้งๆ ที่ปากเปียกปากแฉะนะ ท่องธรรมวินัยได้หมด เห็นใหม่

“ไปรู้ละ! ไปรู้ละ ไบลานเปล่าไปไหน” “ไบลานเปล่ามาแล้วหรือ” “ไบลานเปล่าจะไปแล้วหรือ”

นี่ไงไบลานเปล่า เปล่าเพราะอะไร เพราะหัวใจมันเปล่า หัวใจมันไม่มีสิ่งใดเลย มันสร้างขึ้นมาอีกอารมณ์ความรู้สึกหนึ่ง ไม่ใช่ธรรม

พระอานนท์ถามว่าแล้วจะฟังใคร องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นสภาวะแบบนี้อนาคตไป คนรู้จริงก็มี คนรู้โดยสัญชาตญาณโดยการสร้างขึ้นมาก็มี เห็นใหม่ถึงบอกว่า “ธรรมวินัยที่เราตรัสไว้แล้วจะเป็นศาสดาของเธอ” ธรรมวินัยที่เราตรัสไว้แล้วเห็นใหม่

พระไตรปิฎก สิ่งนี้เป็นเครื่องหมายเครื่องบอกชี้เข้ามา ถ้าเราเทียบได้ เราเปรียบเทียบ ว่าถูกต้องเห็นใหม่ เราฟังมา เราศึกษามา เราเปรียบเทียบธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าเปรียบเทียบ แต่ถ้าเป็นครูบาอาจารย์ไม่ต้องเปรียบเทียบ มันเป็นอันเดียวกัน มันซาบซึ้งในหัวใจมาก

แต่ถ้าเราเป็นกิเลสอยู่เห็นใหม่ เราจะเปรียบเทียบ แล้วเราเอาอะไรไปเปรียบเทียบ พอเปรียบเทียบขึ้นไปนี้ เราก็ตัดสินด้วยความเห็นของเรา “ความเห็นของเรา” เห็นใหม่ ธรรมวินัยเรายังรับไม่ได้ รับไม่ไหว แล้วเราเปรียบเทียบกับใคร พอเราเปรียบเทียบ เราก็เห็นแก่ตัว เราก็เห็นแต่ความเห็นของเรา

นี่ไง มันก็สร้างอารมณ์อันหนึ่ง สร้างไปนี้ “สร้างโลก” สร้างโลกอะไร

สมาธิเวลาสร้างขึ้นมานี้ จิตมันมากกระทบแล้วไปยึดมัน สิ่งที่สร้างขึ้นมา คุณติ คุณฝ่าย มหายานเขา เวลาเขาถึงนิพพาน อยู่ฟากตะวันตกของนิพพานเป็นสุขาวดี นิพพานมันยังจะไปสร้างเหนือนิพพานขึ้นไปอีกนะ ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ นิพพานมันก็จบสิ้นแล้ว นิพพานยังเกิดได้ พระอรหันต์ในมหายานเขา พระอรหันต์นะ จะเกิดก็ได้ จะไม่เกิดก็ได้

แต่ของเราไม่มี นิพพานแล้วจะเกิดอีกไม่ได้ มันไม่มีเครื่องสืบต่อ มันจะกลับมาอีกไม่ได้เลย มันจะกลับมาอีกไม่ได้! ถ้ากลับมาอีกได้.. เวลาครูบาอาจารย์ของเรามาอนุโมทนา ความอนุโมทนาอันนั้น มันเป็นนิมิตอันหนึ่ง มันเป็นสมมุติอันหนึ่ง

ในเมื่อยังมีสมมุติอยู่ “สุอุปาทิเสสนิพพาน” นี่เป็นพระอรหันต์ที่ล้างโลกล้างสงสารหมดแล้ว แต่พระอรหันต์ที่ยังมีชีวิตอยู่ เศษส่วนของมัน ธาตุ ๔ ชั้น ๕ ยังมีอยู่ไซ้ใหม่ ธาตุ ๔ ชั้น ๕ ยังมีอยู่ นี่สมมุติ อันนี้ก็มาโดยสมมุติ เป็นสมมุติอันหนึ่ง สมมุติที่ยังสืบต่อกันได้ การสืบต่อ สมมุติสืบต่อกับสมมุติ

แล้วนิพพานไปแล้ว มีสมมุติได้อย่างไร สมมุติไม่มี นิพพานไปแล้วไม่มีสมมุติ! วิมุติ ล้วนๆ แต่สื่อสารกันด้วยผลของวิญญูะ มันเป็นความจริงอันหนึ่งที่ผู้รู้จริงจะรู้จริง แล้วเข้าใจจริง ตามความเป็นจริง แต่ “ผู้รู้ไม่จริง” เห็นใหม่ ก็สร้างภาพไป สร้างของมันไปตลอดไป สร้างโลก ไปเรื่อย

การสร้างโลก ถ้าเราจะประพฤติปฏิบัติ การสร้างโลก องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สร้างขึ้นมาเพื่ออำนาจวาสนา เพื่อความเข้มแข็ง เพื่อบารมี เพื่อคุณธรรมในหัวใจ เพื่อจะมา ประพฤติปฏิบัติ

แต่ในปัจจุบันนี้ ของมีอยู่ตรงหน้าเลย ธรรมวินัยมีอยู่ต่อหน้าเลย เราทำขึ้นมาให้ได้ตาม จริงอันนั้น มันจะเป็นประโยชน์กับเรามหาศาลเลย แต่เราก็ไม่เข้าใจ เราก็ไปสร้างของเราขึ้นมา อีกอันหนึ่ง การสร้างของเรา เวลาศึกษาพระไตรปิฎกเห็นใหม่ ตั้งแต่พระโพธิสัตว์ องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “เราเคยเป็นเวสสันดร เราเคยเป็นต่างๆ”

เราก็เอาสิ่งนั้นมาเป็นตัวอย่าง เอาสิ่งนั้นมาสร้างปมขึ้นในหัวใจ ว่าจะเป็นอย่างนั้นๆ ไม่ ต้อง! ให้มันเป็นความจริงขึ้นมา ความจริงที่คาดหมายไม่ได้ ความจริงที่เกิดขึ้นมา สมาธิเห็น ใหม่ เวลาจิตมันสงบเข้ามา เราจะคาดหมายว่าให้จิตเราสงบได้ใหม่ ความพอใจว่าจิตเราจะเป็น อย่างไร เราจะควบคุมได้ใหม่

“การควบคุมได้ต้องเป็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติที่ชำนาญในวสี” ความสงบขึ้นมา มันสงบ เกิดขึ้นมาได้อย่างไร ถ้าประพฤติปฏิบัติเริ่มต้นมาเห็นใหม่ พอจิตมันสงบเข้ามา มันมีความ ร่วมเย็นเป็นสุขของมัน แล้วความร่วมเย็นเป็นสุขนี้ เราจะทำประโยชน์อะไร

นี่ไงทำประโยชน์อะไร ความร่วมเย็นเป็นสุขนี้ เราก็ว่าความร่วมเย็นเป็นสุขนั้นเป็นธรรม แล้ว เป็นความพอใจของเราแล้ว มันเป็นอนิจจัง! มันเสื่อมสภาพแน่นอน ความร่วมเย็นเป็นสุขอัน นี้ จิตที่มันเป็นสมาธิ จิตที่มันมีความตั้งมั่น มันต้องมีการกระทำของมันออกไป แล้วมันจะเกิด ปัญญาขึ้นมา มันจะเกิดโลกุตตรปัญญา

โลกุตตรปัญญาเกิดขึ้นมาได้เพราะเหตุใด โลกุตตรปัญญาเกิดขึ้นมาเพราะองค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้รู้คั่น ใจขององค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นธรรมแล้ว ถึงวาง

ธรรมและวินัยไว้ ถ้าไม่มีใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ โลกุตตรธรรมมันก็เป็นโลกียธรรมทั้งหมด

เพราะเราเป็นสาวก สาวกะ สาวก สาวกะเป็นผู้ได้ยินได้ฟัง สาวก สาวกะจะไม่มีโอกาสที่จะตรัสรู้เองโดยชอบ ผู้ที่ตรัสรู้เองโดยชอบมีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากับพระปัจเจกพุทธเจ้าเท่านั้น คำว่า “เท่านั้น” คือว่ามันไม่มีธรรมวินัย ไม่มีการขึ้นมา มันจะตรัสรู้ขึ้นมาโดยสิ่งนี้ แต่สิ่งนี้ในโลกเขายังไม่มีการเข้าใจกัน

แต่ในปัจจุบันนี้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมไว้แล้ว และวางธรรมและวินัยไว้แล้ว เราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา พอดีเราสงบเข้ามา เรายึดมั่นของเรา การยึดมั่นนี้มันมีช่องทาง เพราะมีผู้เดินนำหน้าไปแล้ว มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดา องค์ศาสดาเจาะฟองไข เจาะอวิชชาออกมา “เราเป็นไก่ตัวแรกที่เจาะฟองไขออกมา”

สิ่งที่เจาะฟองไขออกมานี้คือก้าวเดินไปแล้ว แล้วเราประพฤติปฏิบัติมีครูมีอาจารย์ที่คอยชี้แนะเราอยู่ เราจะก้าวเดินตามไป สิ่งที่กำลังก้าวเดินไป คือทำตามธรรมวินัยอันนั้น ไม่ใช่ไปสร้างขึ้นมาอีกอันหนึ่ง

การสร้างขึ้นมาอีกอันหนึ่ง ก็ความเห็นของเราไง การสร้างมา พอจิตสงบจะเป็นอย่างนั้นจะไปยึดเขา แล้วปัญญาเกิดขึ้นมานี้ การสร้างขึ้นมาเพราะจิตมันอยากรู้อยากเห็น มันให้ค่าของมันไง ถ้าเป็นปัญญาต้องเป็นปัญญาอย่างนั้น แล้วออกมานี้ปากเปียกปากแฉะนะ เอาปัญญาอย่างนี้มาได้ถึงกัน

แต่ถ้าเป็นปัญญาตามความเป็นจริง ไม่ต้องโต้เถียงกัน แม้แต่แค่แสดงออกก็รู้แล้วว่าปัญญาหรือไม่เป็นปัญญา ถ้าเป็นปัญญาเห็นไหม ครูบาอาจารย์ของเราละ ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติท่านจะให้เก็บปากเก็บคำ ให้อยู่ในที่สงบสงัด แล้วไม่อยู่ในที่คลุกเคล้า เพราะอะไร เพราะจิตมันจะเสื่อม

แล้วคนที่ประพฤติปฏิบัติ พอทำความเข้าใจขึ้นมาได้ แล้วใช้ปัญญาขึ้นมาได้ เวลามันเสื่อมไปนะ คอตกนะ สิ่งนี้คอตกเลย แล้วจะมาปากเปียกปากแฉะกัน พุดแจ๊ๆ อยู่อย่างนั้นมันไม่เข้ากับธรรมะหรอก มันไม่เข้ากับสัจจะความจริงหรอก มันไปสร้างสังคัมอีกสังคัมหนึ่งขึ้นมา สังคัมในการโต้ว่าที่กันไง สังคัมในการเอาธรรมะมาได้แย้งกัน สังคัมโต้แย้งกันด้วย

ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ ว่าประพฤติปฏิบัติธรรม นี่เราศึกษากันเพื่อล้ม
คมปัญญา ปัญญาจะได้คมกล้า จะได้ชำระกิเลส มันกิเลสหลอกใช้ ปัญญาของกิเลสทั้งนั้นนะ

ถ้าปัญญาของธรรม มันคมกล้า มันจะไปฟันหัวใจของใคร มันจะไปฟันกิเลสที่ไหน
กิเลสมันอยู่ที่หัวใจของเราใช่ไหม กิเลสมันอยู่ในความรู้สึกของเรา มันอยู่ในหัวใจของเรา เรา
ต้องเอาใจของเรา แก้อใจของเรา อุดตา หิ อุดตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน แล้วกิเลสมันเกิด
จากเรา ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน แล้วเกิดสิ่งที่เป็นคุณธรรมก็เกิดจากหัวใจของเรา ทำไม่ไม่เอามาเป็น
ที่พึ่งของเราละ เราไม่มีสิ่งใดจะเป็นที่พึ่งเลย เราเอาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัม
พุทธเจ้ามาสร้างสังคม สร้างความรู้สึก สร้างออกไปจากข้างนอก

แล้วพอจิตเข้ามา จิตมันก็เป็นไปเพราะมันมีปฏิกิริยาหมายปายทาง มันมีแนวทางของธรรม
ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ว่าจิตของเราก็จะเป็นอย่างนั้น มีความรู้สึกจะเป็นอย่างนั้น
นี่ไม่มีความรู้สึก มันพูดปากเปียกปากแฉะ แล้วมันไม่เสื่อมใจ มันเสื่อมไม่ได้เพราะมันไม่เป็น
ธรรมใจ มันเป็นสัญญาอารมณ์ มันเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาจากหัวใจ มันเป็นสัญญาอารมณ์ แล้วเอา
สัญญาอารมณ์นี้ออกไปโต้แย้งกัน ยิ่งโต้แย้งกัน ยิ่งล้มคมปัญญา มันเป็นตรรกะ มันเป็นภาษาที่
สละสลวย ที่เราคิดมุขขึ้นมาดีกว่ากันไป

แต่ถ้าเป็นความจริง โลกุตตรธรรมไม่เป็นอย่างนั้น โลกุตตรธรรมนี้ ปัญญาเกิดขึ้นมา สุต
ตมยปัญญา คือการศึกษาเล่าเรียน จินตมยปัญญา คือจินตนาการความเห็นของจิตที่มัน
จินตนาการไป ภาวนามยปัญญาขึ้นมา มันจะเกิดขึ้นมาได้อย่างไร

มันเกิดขึ้นมาเพราะมีธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะพระพุทธเจ้าวาง
ไว้เอง ธรรมและวินัยเห็นใหม่ สุตตมยปัญญา จินตมยปัญญา ภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดจากการ
ภาวนาล้วนๆ ปัญญาเกิดจากจิต ที่มันทำความสงบของใจเข้ามา แล้วมันออกรู้ได้เห็น

แต่ในปัจจุบันนี้เรารู้เราเห็นด้วยสัญชาตญาณ เรารู้เราเห็นด้วยสายตา เรารู้เราเห็นด้วย
ความรู้สึกของเรา ความรู้ความเห็นนี้มันรู้ด้วยกิเลสเห็นใหม่ ความรู้ด้วยกิเลสก็ความรู้ด้วยเราไง
นี่ไงสร้างโลก

สร้างสังคม สร้างโลก ความรู้สึกอีกอันหนึ่งขึ้นมา มันไม่ใช่ล้างโลก การล้างโลก คือล้าง
โลก ล้างวัฏสงสารนะ การล้างวัฏสงสารทำใจให้สะอาดบริสุทธิ์ ทำใจให้สิ้นสุดกิเลสออกไป แต่

เราปฏิบัติเท่าๆ เลยแหละ แต่เราไปสร้างขึ้นมาอีกอันหนึ่ง แล้วมันเข้ากับกรรมใหม่ มันไม่เข้ากับกรรมตั้งแต่พฤติกรรมของใจ ตั้งแต่การทำความสะอาดของใจ

ความสะอาดบริสุทธิ์เห็นใหม่ สิ่งที่มีสกปรกโสโครก เขาต้องทำความสะอาดขึ้นมา มันถึงจะสะอาดขึ้นมาได้ แต่หัวใจของเรานี้มันมีแต่อวิชชา ความไม่รู้ว่าโสโครกเพราะมันไม่รู้ มันไม่รู้จักตัวมันเอง มันมีทัศนหาความทะยานอยาก พอไปกระทบสิ่งใดขึ้นมา เห็นใหม่ กระทบ รูป รส กลิ่น เสียง มันให้โทษ ให้โทษกับหัวใจของเรา มันเหยียบย่ำในหัวใจของเรานะ อยากรู้ อยากรู้ อยากเห็น อยากรู้ อยากรู้ อยากเป็น มันเหยียบย่ำใจทั้งนั้นนะ

มันเหยียบย่ำขึ้นมาเพราะอะไร เพราะมันเป็นอวิชชา พลังงานตัวนี้ด้วยความไม่รู้ตัวของมัน พอมันเข้าไปในทัศนหาความทะยานอยาก เข้าไปในขั้น เข้าไปในความรู้สึกมันสื่อออกไป เห็นใหม่ มันไปกว้านโลกมาทั้งโลกมาเหยียบตัวมันนะ

เวลามันตายไป โลกก็อยู่อย่างนี้ ถึงเราไม่เกิดมา เราเป็นจิตวิญญาณอยู่ โลกเขาก็อยู่อย่างนี้ เราเกิดในสามโลกธาตุเห็นใหม่ กามโลก รูปโลก อรูปโลก มันก็ไปในวัฏสงสาร เวลาเราเกิดในโลกนี้เห็นใหม่ เราไปกว้านโลกมาเหยียบย่ำหัวใจของเราเอง แล้วเราจะมาชะล้าง เราก็สร้างภาพ สร้างโลกเห็นใหม่

นิพพานเป็นอย่างนั้น นรกสวรรค์เป็นอย่างนั้น มันเป็นเรื่องข้างนอกทั้งนั้นนะ นิพพานเป็นนิพพาน นิพพาน! ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว แต่หัวใจของเราละ หัวใจของเรา เราไปสร้างนิพพานขึ้นมา ไปสร้างสังคมขึ้นมาอีกอันหนึ่ง มันเป็นการสร้างโลก ประพฤติปฏิบัติมีแต่การสร้างโลก แล้วก็ให้ค่ากันไปในสังคมสังคมหนึ่ง

แต่ในผู้ประพฤติปฏิบัติ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้ “ล้างโลก ล้างสงสาร” ล้างโลก โลกอยู่ที่ไหน โลกคือหัวใจของเรา โลกคือปฏิสนธิจิต ปฏิสนธิจิตที่มาก็คือเกิดเป็นเรา สิ่งนี้คือโลกทัศน์ของเรา ถ้าเราจะล้างโลกของเรา จิตมันต้องสงบมาที่โลกของเรา ถ้าจิตสงบเข้ามาเห็นใหม่ เหมือนโลกของเรา พลังงานมันจะมาล้างโลกของเรา ถ้ามันสงบเข้ามา มันจะเห็นตัวของมัน ถ้าจิตสงบ “จิตเห็นอาการของจิต” ความคิดที่ออกไปกว้านโลกธาตุเข้ามา ความคิดที่เกิดจากจิต เพราะความคิดมันเกิดจากจิต มันเกิดจากทัศนหาความทะยานอยาก

“ความคิดของคนมีคุณค่าไม่เท่ากัน มีคุณค่าไม่เหมือนกัน”

มีคุณค่าไม่เหมือนกันเพราะอะไร เพราะคน จริตนิสัยของคนคิดต่างๆ กัน โทสะจริต ถ้าสิ่งใดกระทบกระเทือนแล้วมันจะมีความโกรธตลอดเวลา โลกะจริต เขาไม่ต้องให้หลง มันก็หลงไปพอใจกับเขา ไปก่อนเลยเห็นใหม่ รากะจริต... สิ่งต่างๆ มันเป็นจริตนิสัย สิ่งใดถ้าเป็นจริตของมัน มันได้สิ่งที่เข้าไปกระเทือนหัวใจ มันจะเกิดอาการรุนแรงของมัน ตามธรรมชาติของมัน นี่ไง สิ่งนี้มันออกไปหาเหยื่อของมันเห็นใหม่ เราจะล้างโลกล้างสงสารขึ้นมา เราต้องทำความสะอาดของใจเข้ามา

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงวางธรรมวินัยไว้เห็นใหม่ ทาน ศีล ภavana ศีล สมาธิ ปัญญา เพราะอะไร เพราะต้องฝึกฝนขึ้นมา อยู่ดีๆ ฟุ้งคิบๆ จะจุดไฟให้มันติดนะ อยู่ดีๆ ก็ประพฤติปฏิบัติเลย เราไม่ต้องไปทำความสะอาดของใจเข้ามา ถ้าทำความสะอาดของใจเข้ามา ฟุ้งนะเขาต้องเอาไปตากแห้งก่อน ฟุ้งนะเขาต้องให้มันแห้ง แล้วใส่ไฟมันจะจุดติดไฟได้ดี

นี่ก็เหมือนกัน จิตของเรานั้นยังไม่ได้มีความสงบ ไม่มีพื้นฐาน ถ้ามีความสงบมีพื้นฐานที่ว่าความสงบไม่มีความจำเป็น เพราะมีความสงบของเราอยู่แล้ว เรามีความสงบพอสมควรแล้ว เราใช้ปัญญาของเราไปได้เลย ปัญญาอย่างนี้ถ้าเป็นครูบาอาจารย์เราเป็นช่องทางทางหนึ่ง เขาเรียก “ปัญญาอบรมสมาธิ”

ถ้าปัญญาอบรมสมาธิเพราะอะไร เพราะปัญญาของเราเห็นใหม่ นี่มันไปกว้านโลกมาเหยียบย่ำหัวใจของเรา เพราะมันไปกว้านโลกมาเหยียบย่ำหัวใจของเรา กว้านโลกนี้เป็นวัตถุนะ แต่ความคิดที่มันเปรียบเทียบกับโลกนะ มันก็ไปกว้านเข้ามา แต่ไปกว้านเป็นจินตนาการเข้ามาให้เป็นรูปขึ้นมา เป็นความคิดขึ้นมา แล้วความคิดขึ้นมามันคือพลังงานที่ออกไปจากใจ มันก็กลับมาเหยียบย่ำ กลับมาทำลายให้หัวใจให้เป็นทุกข์ซ้ำใหม่

ถ้าเรามีสติปัญญาไล่ตามทัน สิ่งที่เราใช้ปัญญาไปคิดถึง.. คิดถึงเรื่องอะไร เรื่องรูป รส กลิ่น เสียง เรื่องเครื่องจักรเครื่องกล เรื่องแก้วแหวนเงินทอง มันเป็นแร่ธาตุ มันเป็นความจริงอันหนึ่ง

แต่ไอ้คนที่ไปคิดนะ ไอ้ใจที่ไปคิดขึ้นมา แล้วเอาความรู้สึกชอบใจ พอใจ เสียใจอะไรต่างๆ ผลมันกระเทือนหัวใจ ถ้าสติปัญญามันไล่ตามมันไปเห็นใหม่ ความคิดอย่างนี้เป็นประโยชน์อะไรกับเรา สิ่งที่เป็นของเราก็เป็นของเราวันยังค่ำ มันก็อยู่ของเราไปอย่างนั้นแหละ

แต่ไอ้ความไปผูกพันไปยึดมั่นถือมั่นนะ มันมีความทุกข์ขนาดไหน ถ้าปัญญามันไล่เข้ามาใน ไล่เข้ามา มันปล่อยที่อุปาทาน ปล่อยที่ความยึดมั่นถือมั่น ยึดติดอันนั้น

แก้วแหวนเงินทองมันก็กองอยู่นั้นเป็นเรื่องปกติ แต่เราไม่ไปยึดมั่นถือมั่นมาให้ เป็นทุกข์กับเราเห็นไหม นี่ไง ปัญญาที่มันไล่ทันนะ รูป รส กลิ่น เสียงต่างๆ เสียงสรรเสริญ เสียงนินทา เสียงต่างๆ ที่เขาติฉินนินทาเรา มันเป็นความทุกข์ทั้งนั้นนะ

ถ้าปัญญาเราไล่ทันไป ก็มันปากของคน คนมันก็พูดเป็นธรรมชาติของมัน แล้วมันรู้จริงหรือเปล่า มันพูดมามันรู้เรื่องของเราไหม มันก็พูดไปตามที่มันเข้าใจนั้นนะ แล้วเราจะไปทุกข์ร้อนอะไรกับมัน นี่ไง ปัญญาพอไล่เข้ามานี่คือปัญญาอบรมสมาธิ ปัญญาจะกลับมาที่โลกทัศน์ของตัว ปัญญาจะกลับมาเห็นใหม่ ที่ว่าจะล้างโลก ล้างโลกนะ

ถ้าจะล้างโลกมันต้องเห็นโลกของตัวเองก่อน โลกของตัวเองก็ไม่เห็น แต่ไปสร้างโลกใหม่ขึ้นมา!

เวลาจะประพฤติปฏิบัติก็ไปสร้างธรรมะขึ้นมาอีกชุดหนึ่ง สร้างธรรมะตามแต่ใจมันพอใจ ถ้าใจไม่พอใจมันก็บอกรู้ อันนั้นไม่ใช่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นคนแต่งเติมเข้ามา แต่ถ้ามันพอใจก็ว่า ธรรมนี้เป็นขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ธรรมเป็นขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ ไม่ใช่ธรรมของเรา

จะรู้ จะประพฤติปฏิบัติ มันต้องเกิดจากธรรมของเรา ธรรมของผู้ที่สมาธิเป็นสมาธิของจิตดวงนั้นที่สร้างขึ้นมานะ ปัญญาก็เป็นปัญญาของจิตดวงนั้น ที่เข้าไปภาวนามยปัญญา คือเข้าไปทำลายกิเลสดวงนั้น มันเป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ไหน ?

ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นธรรมวินัยเห็นไหม ธรรมวินัยเป็นศาสดาเป็นผู้บอกผู้ชี้ทาง แต่ในการประพฤติปฏิบัติมันเกิดจากเรา แล้วเกิดขึ้นกับเรา มันต้องซื้อตรงซื้อสัตย์ กับธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่ใช่ที่เราสร้างของเราขึ้นมาอีกชุดหนึ่ง อีกความเห็นหนึ่ง เป็นการสร้างภาพสร้างโลก ไม่ใช่ล้างโลก เป็นการสร้างโลก ไปสร้างโลกมันกวนในวิถุณะ

คูลี บางคนจิตที่ไปเกิดเป็นเทวดา อินทร์ พรหมเห็นใหม่ สิ่งที่เกิดในเทวดา ในอินทร์ ในพรหมนี้ มันโลกของจิตวิญญาณนะ “โลกทิพย์” สิ่งต่างๆ ที่เขาเห็นของเขานะ เขาเป็นอยู่ของเขา สังคมของเขา เขารู้ของเขา โดยปกติธรรมดาของเขา นั่นไง นั่นก็เป็นโลกหนึ่ง สิ่งนั้นเป็นทิพย์นะ ไม่มีวัตถุอย่างที่เรารู้จักต้องอย่างนี้

แล้วในปัจจุบันนี้ โลกที่เป็นเรานี้ นี่ไง สร้างโลก โลกไหน ถ้ามันจะล้างโลก โลกที่ปฏิสนธิจิต มันไปได้ทั่วสามแดนโลกธาตุ มันไปได้ทุกภพทุกชาติ ถ้ามันล้างทุกภพทุกชาติ เราจะจบสิ้นที่นี้ไม่ได้

คูลีคูสมัยพุทธกาลนะ กษัตริย์ไม่เชื่อว่ามิโลกหน้า คือการเกิดการตายไม่มี เอานักโทษมานะ เอาแก้วครอบไว้ เวลาตายจะดูวิญญาณออกจากร่างก็ไม่เห็น เอานักโทษมาฆ่า สั่งไว้เลย ถ้าไปสวรรค์หรือไปนรกให้มาบอกด้วย เขาไม่เชื่อ เขาจะเห็นให้ได้

ไม่มีทาง! เห็นไม่ได้ จิตวิญญาณเป็นจิตวิญญาณที่เราจะไปเห็นไม่ได้

ถ้าเรามีศรัทธาความเชื่อ เห็นใหม่ จิตวิญญาณของเรา ความรู้สึกของเรา สติของเรา ปัญญาของเรา ย้อนกลับมาที่เรานะ มันจะมาเห็นในหัวใจของเรา มันจะมาแก้ไขกันที่ใจของเรา คนเชื่อไม่เชื่อนั้นมันเรื่องของเขานะ มันไม่ใช่เรื่องอะไรของเรา ถ้าเป็นเรื่องของเรา เราต้องแก้ไขใจของเรา ถ้าเขาไม่เชื่ออย่างนั้น เขาจะสร้างโลกของเขาอย่างนั้น เขาจะมีความเห็นของเขาอย่างนั้น มันก็เป็นกรรมของสัตว์

สัตว์เกิดมาแล้วนี้ ทุกคน ทุกตัวสัตว์เกิดมาแล้วด้วยบุญกุศล ถ้าไม่ได้บุญกุศล ก็ไม่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ แต่เกิดเป็นบุญกุศลแล้ว มันมีกิเลสตัดหาคความทะยานอยากของแต่ละบุคคล

แต่ละบุคคลมีกิเลสตัดหาคความทะยานอยากของตัวเองขึ้นมา เวลามาประพฤติปฏิบัติเห็นใหม่ ก็ตัวเองฟังตัวเองไม่ได้ ก็ต้องอ้างว่าสิ่งนี้เป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะอะไร เพราะเป็นที่เชื่อถือศรัทธาของคนในสังคม แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้นตรัสรู้จริง ปรีชาญาณไปแล้วด้วยความเป็นจริง เราก็ต้องยึดตัวนี้เพราะกิเลสมันจีคอเรา แต่เวลามันอ้างอิง แล้วมันก็สร้างภาพซ้อนขึ้นมา พอซ้อนขึ้นมา การประพฤติปฏิบัติของเรามันถึงไม่เป็นจริง

ถ้าเราจะล้างโลกจริง เราต้องทำตามความเป็นจริงอันนั้น เรากำหนดเป็นสมาธิก็ได้ กำหนดพุทโธ พุทโธ มันเป็นเจโตวิมุตติ ให้จิตมันสงบเข้ามา แต่ถ้ามันเป็นปัญญาอบรมสมาธิ...

การใช้ปัญญาอบรมสมาธิ มันเป็นแค่ปัญญาอบรมสมาธิเท่านั้น มันจะเป็นอื่นไปไม่ได้เลย เพราะอะไร เพราะปัญญาอบรมสมาธินี้ เพราะโลกทัศน์เรา ความคิดของเรามันยังสกปรกอยู่ อวิชามันยังคลุมหัวใจเราอยู่ สิ่งทีคลุมหัวใจเราอยู่ คิดขนาดไหน เป็นขนาดไหน มันก็ออกไปจากอวิชานี้

แต่ถ้ามันเป็นปัญญาอบรมสมาธิเข้ามา มันไล่ต้อนเข้ามานี่ จนกว่ามันจะสงบเข้ามา มันปล่อยวางเข้ามาๆ สิ่งทีมันไปยึดไปเหนี่ยวไว้ มันให้ผลเป็นความสะเทือนหัวใจ มันสลัดเข้ามานี่ มันมีความสุขนะ “ความคิดอันหนึ่งให้ผลเป็นโทษ” เพราะความคิดอย่างนี้ คิดออกมาจากความไม่รู้จริงของเรา ทั้งๆ ทีข้อมูลหรือสิ่งที่รับรู้จริงนั้นแหละ แต่รับรู้เข้ามาแล้วมันเป็นประโยชน์อะไรกับหัวใจของเรา

มันเป็นประโยชน์กับโลก เพราะโลกนี้ข้อมูลข่าวสาร โลกเขาเอาข้อมูลข่าวสารนั้นมาบริหารจัดการขึ้นมา เพื่อผลประโยชน์ของเขาในทางโลก ทางโลกเห็นใหม่ โลกนี้เป็นอนิจจัง คนเกิดมาแล้วต้องตายทั้งหมด แล้วข้อมูลข่าวสารทีเอามามันเป็นประโยชน์กับทางโลก มันก็ใช้ประโยชน์กับทางโลก มันเป็นปัจจัยเครื่องอาศัย มันไม่ได้ประโยชน์กับหัวใจ

ถ้าเป็นประโยชน์กับหัวใจ มันต้องรู้เท่าทันตัวเอง ไม่ใช่ไปรู้ข้อมูลข่าวสารของโลก มันต้องรู้จักโลก โลกทัศน์ของตัวเอง มันต้องรู้จักจุดทีจะล้างโลก จุดทีจะล้างโลกมันต้องสงบเข้ามาของมันเห็นใหม่ ประโยชน์ทีมันจะได้ต่างกัน ประโยชน์ของโลกเขา เขาก็ได้ประโยชน์ทางโลกของเขา แต่เป็นโทษในการประพฤติปฏิบัติ

ประโยชน์ของการประพฤติปฏิบัติ ต้องไม่มีข้อมูลข่าวสารเข้าไปกระตุ้นให้มันฟูขึ้นมา กระตุ้นหัวใจนี้มันจะสงบได้ยาก แต่ถ้าเราสำรวจมโนทริย์ เราไม่รับรู้สิ่งใดๆ ทั้งสิ้น รับรู้แต่ชีวิตของเรา รับรู้แต่พลังงานตัวนี้ แล้วใช้สติปัญญาไล่ต้อนมันเข้ามาเห็นใหม่ มันเป็นข้อเท็จจริงตามธรรมวินัย เราจะล้างโลก เราจะต้องเห็นโลก เห็นโลกทัศน์ เห็นสมาธิ เห็นจิตติจิต เห็นที่ตั้งของเรา

ถ้าเห็นที่ตั้งของเรา ควบคุมที่ตั้งของเรา เราจะเข้าบ้านนะ เราเปิดประตูไม่เป็น เราไม่รู้จัก ประตูอยู่ที่ไหน เราจะเข้าบ้านได้อย่างไร เราจะรู้จักตัวเราเอง รู้จักการกระทำของเราเอง รู้จักโลกทัศน์ของเรา รู้จักที่อยู่ของเรา เราไม่รู้จักที่อยู่ของเรา เราจะไปแก้ไขกันที่ไหน

นี่ไง ถ้าจะแก้ที่หัวใจของเรา เราต้องย้อนกลับเข้ามา ตั้งสติเข้ามา ตามธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่วางไว้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปทดสอบมากับเจ้าลัทธิต่างๆ มา ๖ ปีนะ เจ้าลัทธิต่างๆ ไม่ใช่ นั่นก็ไม่ใช่

สัจจะ ไม่ใช่ ทุกอย่างไม่ใช่ ในไม่ใช่ก็คือไม่ใช่ ไม่มีอะไรคือไม่มี ไม่ใช่ ไม่มี แล้วมันเป็นอะไรล่ะ? มันก็เป็นการเกิดตายเปล่าๆ ใจ

เกิดตายเปล่าๆ เพราะมันเป็นเรื่อง โลกภายนอกใช้ใหม่ ในเจ้าลัทธิต่างๆ พระพุทธเจ้าไปศึกษามาหมดแล้ว พอมาทำความเข้าใจของใจ ไปเรียนกับอาหารดาบสเห็นใหม่ ให้ทำมานสมาบัติอีก ไปสงบไว้เฉยๆ ปัญญาก็ไม่เกิดอีก

พอสงบขึ้นมาแล้ว จิตมันลงหมดเลย สมาบัติ ๘ ความสงบถึง ๘ ชั้นตอนนะ โอ.. รู้ไปหมด เห็นไปหมดเลย แล้วมันได้อะไรขึ้นมาล่ะ เพราะธรรมของพระพุทธเจ้ายังไม่เกิดเห็นใหม่ สมาธิโดยตัวมันเองก็แก้เลสไม่ได้ ปัญญาที่ไม่มีสมาธิเป็นโลกียปัญญา ปัญญาของโลก โลก การสร้างโลก มันจะแก้เลสได้อย่างไร มันก็แก้เลสไม่ได้ สิ่งต่างๆ เครื่องมือมันมีอยู่ แต่ผู้รู้จริงยังไม่มี เอามาใช้ประโยชน์อะไรไม่ได้เลย

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากลับมาตั้งตั้งแต่โคนต้นโพธิ์ นี่ไง ย้อนกลับไปถึงอนาปานสติ สิ่งที่ความสงบของใจเข้ามา แล้วออกรู้ พอออกรู้เพราะธรรมยังไม่เกิดใช้ใหม่ บุญเพณีสานุสติญาณ ออกรู้ตามข้อมูล จิตออกรู้ข้อมูลของจิต พอจิตมันเข้าถึงข้อมูลของมัน มันก็รู้ตามข้อมูลนั้น

เพราะนี่จะล้างโลก จะเข้ามาที่ตัวโลกของตัว เข้าไปถึงข้อมูลของตัว ข้อมูลนั้นมันก็ย้อนไปที่อดีตชาติ สิ่งที่มันได้สะสมข้อมูลมา มันก็ย้อนไปหมดเลย สิ่งนี้ก็ไม่ใช่ ไม่มีต้นไม่มีปลาย สาวไม่มีวันสิ้นสุดเลย เพราะอำนาจาสนาดึงกลับมาเห็นใหม่ ดึงกลับมา พยายามทำให้ลึกเข้าไป

นี่ข้อมูล ตั้งแต่ข้อมูลที่มีมันมีอยู่เห็นใหม่ มันย้อนอดีตชาติไป ข้อมูลอันนี้ยังมีอยู่ บุญกุศล จากข้อมูลนี้ ข้อมูลที่ทำมา ภพชาติที่ได้สร้างมา มันเกิดบุญกุศล เกิดพลังงานนี้ พลังนี้มันจะ ขับเคลื่อนไปข้างหน้า จตุปปาทญาณ มันยังไปอีกเห็นใหม่ โดยธรรมชาติของมัน สัจธรรมมันเป็น อย่างนี้ ธรรมชาติมันเป็นอย่างนี้ สิ่งที่ว่าศึกษามาจากข้างนอก ศึกษาจากเจ้าลัทธิต่างๆ มาแล้ว โดยทฤษฎีของเขา มันไม่มีประโยชน์อะไรเลย

มันเป็นประโยชน์ทางข้อมูล ข้อมูลของโลก ไม่ใช่ข้อมูลของโลกทัศน์ของเรา ไม่ใช่ ข้อมูลความจริงของเราที่เราจะล้างโลก พอกลับมาตั้งแต่ปฐมยาม ตั้งแต่มัชฌิมยาม ถึงเข้าอัส วักขยญาณ นั่น! สิ่งนั้นเห็นใหม่ สิ่งที่มีอยู่ ของที่มีอยู่ ทำสมาธิ ๘ ขั้นตอนนั้น มันเป็นสมาธิที่เข้า ออกตามธรรมชาติของมัน ตั้งแต่อานาปานสติ กำหนดลมหายใจ มันเป็นพื้นฐานของมัน มันเป็น สัมมาสมาธิที่มีพื้นฐาน รู้เข้าไปในข้อมูลอันนั้น มันทดสอบกันมาแล้ว มันเห็นว่าสิ่งนี้มันเป็น ข้อมูลที่มีอยู่ แล้วอัสวักขยญาณมาจากไหน อัสวักขยญาณ สิ่งที่มีอยู่ มันเป็นอดีต อนาคต

แล้วสิ่งในปัจจุบันล่ะ ในปัจจุบัน อวิชชาปจฺจยา สงฺขารา สงฺขารปจฺจยา วิญญาณํ ใน ปัจจุบันคือความไม่รู้ตัวของมันใจ โลกนี้ พลังงานนี้มันเป็นอวิชชา พลังงานเฉยๆ แต่ตัวพลังงาน ไม่รู้จักตัวพลังงานมันเอง ตัวพลังงานถ้าไม่มีการควบคุม มันก็ไหลลงไป ในบุพเพนิวาสานุสติญาณ จตุปปาทญาณ แต่ถ้าเราเอาพลังงานตัวนี้ เอามาชำระตัวมันเอง เห็นใหม่ อัสวักขยญาณเข้าไปทำลายอวิชชา อวิชชาปจฺจยา สงฺขารา สงฺขารปจฺจยา วิญญาณํ มันก็เกิดภพ เกิดชาติ

คำว่าเกิดภพเกิดชาติ เกิดอารมณ์ความรู้สึกที่ย้อนออกไปในข้อมูล ถ้าย้อนกลับไปทำลาย มันเป็นวิชาใช้ใหม่ หดสั้นเข้ามาแล้วถึงทำลายตัวมันเองหมด นี่ไง สิ่งที่มีอยู่ แต่ยังไม่มีการใช้ ใช้กันไม่เป็น มันก็ไม่มีประโยชน์อะไรเลย

“ธรรมะมีอยู่ ธรรมะมีอยู่” ธรรมะอยู่ที่ไหน? สมาธิก็เป็นธรรมะอันหนึ่ง ปัญญาก็เป็น ธรรมะอันหนึ่ง แต่ธรรมะนี้มันแตกกระจายไป ไม่มีใครเก็บรวบรวมเข้ามา จนกระบวนการของมันทำที่สิ้นสุดแห่งทุกข์ พระพุทธเจ้าทำที่สิ้นสุดแห่งทุกข์เห็นใหม่ กระบวนการนี้ทำหมดแล้ว นี่ไง ล้างโลกล้างสงสาร

เวลาเราทำความสงบของใจเราเข้ามา ถ้าจิตเราจะสงบเข้ามา มันก็เข้าไปอยู่ในข้อมูล ในข้อมูลเห็นใหม่ ถ้ามันอยู่กับข้อมูลอยู่ต่างๆ นั้น เรารักษาของเรา เราออกฝึกหัดของเรา มันจะผิด จะถูกให้มันเป็นความจริงของเรา

“จิตถ้ามันไม่สงบเข้ามา ไม่ถึงหลักถึงฐาน” คุณิ จินตมยปัญญา ภวานามยปัญญา ภวานามยปัญญา คือการภาวนาที่เกิดขึ้นจากการภาวนา ปัญญาที่เกิดขึ้นจากการภาวนา แล้ว ภาวนา ภาวนากันที่ไหน ภาวนากันเอง มันเป็นกิเลส อุปกิเลส เวลามันเป็นอุปกิเลส ถ้าจิตมันสงบเข้าไปเห็นใหม่ มันสว่างขนาดไหน โอภาสขนาดไหน มันเป็นกิเลสละเอียด พอเป็นกิเลสละเอียด ไม่เข้าใจกิเลสละเอียดอีก ก็ว่าสิ่งนั้นเป็นธรรม เป็นธรรม ไปคิดมันอีก

นี่เพราะอะไร เพราะอินทรีย์เราอ่อน เพราะความมุ่งหมายของเรามันไม่มีกำลังพอ

ถ้าความมุ่งหมายของเรามีกำลังพอ สิ่งใดเกิดขึ้น ตั้งสติไว้ ตามรู้เข้าไป ตั้งสติไว้จะเป็น ปัญญาอบรมสมาธิ มันปล่อยวางขนาดไหน มันปล่อยนะ ปัญญาอบรมสมาธิ เวลามันปล่อย สุขมาก.. ปล่อยวางมาก.. แล้วเราควบคุมใจเราได้ด้วย พอควบคุมใจ เขานึกว่าใจนี้ควบคุมได้แล้ว นั่นคือนิพพาน คือสิ่งที่มันจะไม่ให้ทุกข์กับเรา

มันไม่ให้ทุกข์กับเราเพราะ! เพราะเราไหลตามมันไป เราไม่ขึ้น เราไม่ได้แย้ง ถ้าเราขึ้น เราได้แย้งนะ ถ้ามันจะมีกำลังนะ มันกระที่บเราเลย หันมากระที่บหัวใจเลย เพราะไปขัดแย้งมัน มันไม่พอใจ

ถ้าเราไปขัดแย้งมัน การขัดแย้งนี้ไง การขัดแย้ง การกางตะขாய ความหาพลังงานตัวนี้ นี่ ใจปัญญาอบรมสมาธิ! เพราะมีความขัดแย้ง มีการโต้แย้ง มันเห็นความถูกความผิด ถ้าไม่มี ปัญญาการโต้แย้ง การขัดแย้ง มันจะไหลไปตามมัน พอไหลไปตามมัน เราก็โธ่โถมปฎิโถมไป ตามความรู้สึกรู้สึกของเรา มันเป็นนามธรรมใช้ใหม่ ความรู้สึกเป็นวิญญูณ เป็นนามธรรมใช้ใหม่ มันก็มีภาพว่าง มีภาพความพอใจ มันก็ว่านี่นิพพาน นี่เป็นธรรม

ไม่มีหรรอก! ไม่เป็นหรรอก เพราะ! เพราะมันเป็นการสร้าง.. สร้างโลกอีกโลกหนึ่ง

แต่ถ้าเป็นการล้างโลก ล้างโลกเห็นใหม่ พอจิตสงบเข้ามา จิตเราสงบเข้ามาขนาดไหน ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ หรือใช้กำหนดพุทโธก็ได้ ปัญญาอบรมสมาธิ สมาธิอบรมปัญญา นี่ไง สิ่ง

ที่มีอยู่เราใช้ พระพุทธเจ้าเป็นผู้เป็นศาสดา เป็นผู้ที่ใช้เครื่องมืออย่างนี้ทำลายกิเลสในหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปแล้ว แล้ววางธรรมวินัยไว้ แล้วเราซื้อสัตย์ เราทำของเราไป เวลาจิตมันสงบเข้ามา แล้วออกใช้ปัญญา ออกใช้สิ่งที่เห็น ออกใช้ปัญญามันสะท้อนหัวใจนะ ออกใช้ปัญญาเห็นใหม่

จิตที่ออกใช้ปัญญา จิตตภาวนา จิตคือจิต จิตคือโลก แล้วเราจะล้างมัน เราจะล้างโลก แล้วเข้าถึงจิต จิตจิตมันออกไป ความเห็นความต่างเห็นใหม่ จินตมยปัญญา ภาวนามยปัญญา ปัญญาที่เกิดจากการภาวนานี้ ผู้ที่ภาวนามันเห็นความต่าง ความต่างที่ว่าขณะที่ปัญญาเราเกิด ปัญญาอบรมสมาธิ ปัญญาโลกียปัญญาที่ใคร่ครวญธรรมะ *ตริกในธรรม.. ตริกในธรรม..* นี้ปัญญาอบรมสมาธิทั้งนั้นนะ เพราะเราตริกในธรรม นี่มันเกิดความสด เกิดความสังเวช เกิดการเห็นโทษ

นี่ไง *ตริกในธรรม* ผลของมันคือสดสังเวชใช้ใหม่ ธรรมะ ปลงธรรมสังเวช สังเวชในชีวิต สังเวชต่างๆ จนหดสั้นเข้ามา “มันตริกในธรรม แต่ไม่ใช่ตัวธรรม!” เพราะเราตริกแล้วมันเกิดการขนพองสยองเกล้า มันเกิดเห็นสภาวะธรรม

ตริกในธรรม ตริกในธรรม เพราะอะไร เพราะตัวจิตมันตริก ตัวจิตคือตัวโลก ตัวโลกเห็นใหม่ นี่มันสร้าง มันสร้างขึ้นมา แต่พอมันสงบเข้ามาถึงตัวมัน ถึงตัวมัน! พอถึงตัวมัน คือจิตเห็นอาการของจิต นี่ตริกในธรรม ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เวลาเราเห็น จิตเห็นอาการของจิต คือเห็นสภาวะธรรม เห็นสภาวะธรรมเพราะว่าอาการกับจิตมันมีสติปัญญามันกระทบกระเทือนกัน นี่ล้างโลก มันต้องเอาโลกล้างโลก เอาโลก เอาจิต จิตเอาจิต เอาสมาธิออกไปล้าง จิตเห็นอาการของจิตไปพิจารณากัน

พิจารณากายก็เหมือนกัน มันต้องพิจารณาของมันสภาวะแบบนั้น ! นี่ล้างโลกนะไม่ใช่สร้างโลก ถ้าสร้างโลกมันสร้างอารมณ์ สร้างความรู้สึกแล้วไหลตามมันไป ไม่มีสิ่งใดตอบสนองเลย มันเป็นนิพพานของสังขม สังขมที่สร้างกันขึ้นมา ไม่ใช่นิพพานขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ถ้าเป็นนิพพานขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ ต้องชำระล้างเข้าไป มรรค ๔ ผล ๔ พิจารณากาย พิจารณาจิต พิจารณาธรรม การพิจารณานี้แล้วแต่จริตินิสัย แล้วแต่ความเห็น

แล้วแต่กำลัง แล้วแต่จริต แล้วแต่ครูบาอาจารย์ที่จะชี้แนะ ครูบาอาจารย์นะ เราปฏิบัติแล้ว เราเห็นของเราแล้ว เราทำของเราแล้ว มันไม่ได้ตามความเป็นจริง ไม่ได้ตามความเป็นจริงนะเพราะอะไร เพราะมันเลื่อม จิตมันเลื่อมนะ

การกระทำผลที่จะได้ขึ้นมา ถ้าจิตมันเป็นสัมมาสมาธิ มันมีกำลังของมัน มันพิจารณาของมัน มันจะปล่อยนะ อารมณ์ที่ปล่อยนี้ ปัญญาอบรมสมาธิ มันว่างๆ เฉยๆ ถ้ามีสติมันจะเป็นสัมมา แต่ถ้าขาดสติเห็นใหม่ ขาดสติมันก็ว่างไหลไป พอไหลไปนี่เป็นมิจฉานะ เป็นสมาธิก็มิจฉานะเพราะไม่มีใครควบคุมมันได้ ถ้าเราควบคุมสิ่งนี้ได้ มันเป็นแค่เครื่องมือขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สิ่งที่มีอยู่แล้ว แล้วพระพุทธเจ้าเอามารวมกัน พิจารณากันไปเป็นมรรคญาณขึ้นมา

นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่เกิดขึ้นมา มันเกิดขึ้นมาจากใจ สติเราก็ตกขึ้นมา สมาธิก็ตกขึ้นมา ปัญญาที่ตกขึ้นมา แล้วมันมีกำลังของมัน มันหมุนไปนะ ปัญญามันหมุนไป ตัวจิต ตัวกำลัง ตัวสมาธิ ตัวภพ ตัวอะไรต่างๆ มันหมุนของมันไป แล้วอาการของมันที่เกิดขึ้นเป็นวงรอบขึ้นมา แล้วมันทำลายกัน มันทำลายกัน มันปล่อยอย่างไร พอมันปล่อยขึ้นมา ความเห็นที่ปล่อยที่เป็นปัญญาอบรมสมาธิอย่างหนึ่ง

ขณะที่ปล่อยเห็นใหม่ เพราะอะไร เพราะกิเลสมันเริ่มโดนสะเทือนแล้ว กิเลสมันเริ่มโดนธรรมจักร เริ่มโดนคุณธรรม ธรรมะ! ธรรมะที่เกิดจากการปฏิบัติเห็นใหม่ นี่ธรรมะส่วนบุคคลไง ธรรมะเกิดขึ้นมาจากเรา ธรรมะในผู้พระไตรปิฎกก็อย่างหนึ่ง ธรรมะที่ครูบาอาจารย์เทศน์ว่าการก็อย่างหนึ่ง ใจดวงหนึ่งใจที่เป็นธรรม ที่เทศน์ออกมานั้นเป็นธรรม แต่ของเราฟังธรรมขณะนั้นคือฟังธรรมของท่าน จากดวงใจดวงหนึ่งขึ้นมา แล้วดวงใจของเรารับมา แล้วมันหลุดมือไป มันรับขึ้นมา แล้วมันสร้างขึ้นมาไม่ได้ รับขึ้นมาแล้ว มันไม่เป็นประโยชน์กับเรา

ถ้าเรารับมา คือรับธรรมะมา แล้วเราพยายามสร้าง พยายามกระทำขึ้นมา เป็นธรรมขึ้นมาเห็นใหม่ สิ่งที่ทำขึ้นมามันก็เป็นธรรมะของเรา มันเป็นความเห็นของเรา มันเป็นความชุ่มชื้นของเรา เป็นความทุกข์ยากของเรา ความทุกข์ยาก ที่มันทำเป็นความทุกข์ยาก แต่เวลามันปล่อยขึ้นมา มันก็มีความชุ่มชื้น ความชุ่มชื้นนะ เป็นสมาธิก็เป็นอารมณ์ความรู้สึกอันหนึ่ง เวลาปัญญา

เกิดวิปัสสนาญาณขึ้นมา มันชำระกิเลส มันเป็นตทั้งคปทาน ตทั้งคปทานคือ มันปล่อยวาง การปล่อยวางนี้ มันปล่อยวางโดยกิเลสยังไม่ขาด ปล่อยวางโดยกิเลสมันยุบยอบลง

กิเลสมันยุบยอบลง คำว่า กิเลส มาร พญามาร เจ้าวัฏจักร มันอยู่ในหัวใจของเรา มันไม่ปล่อยให้เราทำงานโดยความสะดวกสบายหรอก ถ้ามันโดนธรรมะ มันกลัวธรรมะ ธรรมะที่เราสร้างขึ้นมา ธรรมะที่มีสติ มีปัญญา มีการกระทำเข้ามา มรรคญาณที่เกิดในหัวใจนี้มันกลัวมาก เพราะมันมีกำลังแล้วมันทำลาย มันมีกำลังอย่างเดียว กิเลสกลัวธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คุณติ เวลาเราตั้งใจ เห็นไหม เราตั้งใจเราขัดขึ้นมัน มันอยากให้เราไม่ทำ ไม่อยากทำชั่วเราไม่ทำ

นี่ไง สิ่งที่เราขัดขึ้น เอาอะไรมาขัดขึ้น ก็เอาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สติ สมาธิ ปัญญา เอามาขัดขึ้นมัน ขัดขึ้นมัน ยับยั้งมัน ให้เป็นสมาธิขึ้นมาได้ แล้วพอจิตมันสงบเข้ามา มันเป็นภวานามยปัญญาที่จิตเข้ามาภายใน เวลามันทำลาย จากยับยั้ง แค่ทำสมณะคือยับยั้ง กดมันไว้ ยับยั้งให้จิตนี้ ให้โลกทัศน์นี้มันมีโอกาสได้มีการกระทำ สิ่งนี้มันขึ้นมันก็ขัดแย้ง ขัดใจ พอสมควรแล้ว แต่เวลาเราเกิดปัญญาขึ้นมา เราทำลายมันด้วย ตทั้งคปทาน มันทำลาย มันปล่อยวางชั่วคราว สิ่งนี้มันเป็นอารมณ์ความรู้สึกมันจะเห็นขึ้น

ในการประพฤติปฏิบัติชี้ ไซ่! ถูกต้อง! เป้าหมายของเราคือนิพพาน เป้าหมายของเราคือสิ้นสุดแห่งทุกข์ แต่ในการปฏิบัติที่มันจะเป็นที่สิ้นสุดแห่งทุกข์ มันต้องเกิดผลตามความเป็นจริง มันต้องมีพื้นฐานของมันขึ้นมา เป็นสมาธิเป็นอย่างไร จิตสงบเข้ามา เวลาจิตไม่สงบ จิตฟุ้งซ่าน จิตประพฤติปฏิบัติ ตรีกในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เอาธรรมมาแขวนคอเต็มไปหมดเลย พระไตรปิฎกผูกไว้เต็มตัวเลย แล้วมันมีอะไรขึ้นมา เพราะมันเป็นหนังสือไซ่ใหม่ ตำรามันอยู่ข้างนอก ความสุข ความทุกข์มันอยู่ในหัวใจ

เวลาทำความเข้าใจเข้ามา ถ้าจิตมันสงบเข้ามา มันเป็นกำลังของเรา มันเป็นความเห็นของเรา มันมีรสชาติอย่างไร รสชาติของความสงบของใจ รสชาติของสมาธิมันเป็นอย่างไร แล้วรสชาติของปัญญา เวลามันฟาดฟันกัน มันเห็น มันรู้ เป็นขั้นๆ ตอนเข้ามา คุณติ เราไม่มีทางไม่มีที่พึ่งที่อาศัย เราอยู่กับโลก เราทุกข์ เรายากขนาดไหน เราไปอยู่ที่ไหน เรามีแต่บ่นทุกข์ๆ เราไม่รู้ไม่มีทางออก

แต่พอมาเจอธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นใหม่ ทุกข์เป็นสังขะ ทุกข์เป็นความจริง เราจะแก้ไขทุกข์ด้วยการเผชิญกับทุกข์ เอาทุกข์มันมาตั้ง ทุกข์นี้เกิดจากอะไร

ทุกข์นี้เกิดจากเหตุ การกระทำของเราบกพร่องอย่างไร แล้วเรากระทำสิ่งที่บกพร่องให้มันสมบูรณ์ขึ้นมา ทุกข์มันก็จางไป ทุกข์มันก็หายไป นั่นไง พอได้ศึกษาขึ้นมามันก็ทิ้ง มันก็มีความศรัทธา มีความสนใจเห็นใหม่ เราก็มีทางออก

แล้วเวลาประพฤติปฏิบัติ มันเป็นผลจากความละเอียดเข้าไปจากภายใน ผลจากความละเอียดใช้ใหม่ เราจะแก้ไขมัน เราจะทำลายมัน เราจะพิสูจน์ตรวจสอบกับมาร มารที่พาให้จิตนี้มาเกิด มารอวิชชาที่มันครอบงำหัวใจ ครอบงำหัวใจ! อวิชชามันกิเลสอย่างละเอียด มันเป็นพลังงานเฉยๆ แล้วมันออกมาเป็นกามราคะ ออกมาเป็นโลกระหว่างกายกับจิต ออกมาเป็นทิฏฐิ ความเห็นผิด มันหยาบ หยาบมาก!

เวลาประพฤติปฏิบัติเข้าไป สิ่งที่มีมันเห็นผิดของจิต ความเห็นของหัวใจที่มันยึดสรรพสิ่งว่าเป็นเรา เป็นเรา.. มันหยาบมาก แล้วเราศึกษาธรรมะ ทุกคนรู้ ปากเปียกปากแฉะ ท่องบ่นได้หมดละ “มันเป็นธรรมะสร้าง มันสร้างโลกสร้างธรรมเิง” อ้อย กายก็ไม่ใช่ของเรา.. อะไรก็ไม่ใช่ของเรา.. ไม่ใช่ของเรานี้มันสักแต่ว่าพูด แต่หัวใจมันเป็นใหม่! นั่นก็ไม่ใช่เรา.. ธรรมะเข้าใจหมดละ คนเกิดมาต้องตายหมด เราเองเราก็ต้องตาย..

นี่มันเป็นกิเลสบังเอานะ กิเลสมันอยู่ในหัวใจของเรา มันหลอกเราไปวันๆ หนึ่ง ว่าเรารู้ธรรม เราเห็นธรรม แต่ถ้าเราเผลอ เราเพลิดเพลิด เวลาจะล่วงเลยไป พอแก่เฒ่าชราขึ้นมาเนี่ยคอตกละ

แต่ในปัจจุบันเราต้องตั้งสติแล้วสู้กับมัน สิ่งนี้เป็นธรรม.. เป็นธรรม.. ธรรมของใคร? ธรรมนั้นเป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บอกว่ากายก็ไม่ใช่เรา อะไรก็ไม่ใช่กาย ... มันพูดกันไป แล้วเราปฏิบัติเห็นใหม่ นี่สร้างสังคมขึ้นมาแล้วอ้างอิงให้เหมือนกัน อารมณ์ความรู้สึกเหมือนกัน แต่ไม่จริง!

ถ้าเป็นพระโสดาบันเห็นใหม่ พระโสดาบันแต่ละชนิดก็ไม่เหมือนกัน พระโสดาบันพิจารณาแล้ว... ดูพระอานนท์สิ พระอานนท์เป็นพระโสดาบัน แล้วประพฤติปฏิบัติจนสิ้นกิเลส

ไป นางวิสาขาเป็นพระโศดาบัน ก็อยู่โศดาบันไปจนตาย พระโศดาบันมันก็แตกต่างกัน
แตกต่างกันด้วยอำนาจวาสนาบารมี แตกต่างกันด้วยวิธีการ

“แต่ผลของพระโศดาบันคือพระโศดาบัน!” พระโศดาบันเห็นไหม คุณสิสังโยชน์ขาดไป
๓ ตัวเห็นไหม สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส สังโยชน์ขาดออกไปสังโยชน์คือเครื่อง
ร้อยรัดระหว่างกายกับจิต ที่มันยึดมั่นถือมั่นต่อกัน

ปากเปียบปากแฉะว่ากายไม่ใช่เรา.. เราไม่ใช่กาย.. แต่จิตสำนึกมันใช่! ตายไปจะรู้ทันที
เพราะอะไร คุณดูอุปาทานขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสิ มันไปเกิดทันทีเพราะแรง
ขบมันเต็มที่ สิ่งที่มีมันเกิดขึ้นมาเห็นไหม คุณสิถ้าสังโยชน์มันขาด ขาดอย่างไร พอสังโยชน์ขาด
สักกายทิฏฐิ ความเห็นผิดมันขาดออกไป พอขาดออกไป..

วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส เพราะมันไม่ขาด มันถึงเกิดวิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาสก็ลูปคลำ
อยู่แล้ว แต่ถ้ามันขาดไป สีลัพพตปรามาส วิจิกิจฉามันจะเกิดมาได้อย่างไร สังโยชน์ขาด ขาด
ทันที ขาดทันทีเห็นไหม พอขาดทันที นี่ความรู้ลึกของพระโศดาบัน

เป็นโศดาบัน คือโศดาบันเหมือนกัน แต่อำนาจวาสนาของโศดาบันต่างกัน ความเห็น
การประพฤติปฏิบัติของมันก็ต่างกัน แล้วการประพฤติปฏิบัติมันจะหุบมือเปิบมาจากไหน มันจะ
กระทำงานง่าย ๆ ได้อย่างไร เพราะคุณสิ กว่าเขาจะสอยเข็มนะ คนตาฝ้าตาฟางมันสอยไม่ได้หรอก คน
ที่จะสอยเข็ม ต้องหุดาชัดเจนมาก นี่ก็เหมือนกัน จิตกว่ามันจะเข้าที่เข้าทางมันมาอย่างไร มันไม่
มีความผิดเลยหรือ คนสอยเข็ม สอยทีเดียวเข้าเลยหรือ คนสอยเข็ม สอยทุกทีมันจะได้เข็มหมด
เลย แล้วคนไม่เคยแก้ ไม่เคยชราภาพใช่ไหม

จิตก็เหมือนกัน! กำลังมันมีมากน้อยขนาดไหน กำลังที่มันหุดามันสว่างขึ้นมา แล้วมัน
เห็นโทษเห็นภัยในวิภูสงสาร มีการกระทำของมัน แล้วพอคนแก่คนเฒ่าขึ้นมา มันตาฝ้าตาฟาง
นะ นอนใจใจ โอ้.. เรานักปฏิบัติ อู๋.. เรามีบุญกุศลมาก คุณสิ เรามาอยู่วัดอยู่วา เราเก่ง เราดีไป
หมดเลย... นี่ไง แล้วก็ตายไปวันๆ หนึ่ง

แต่ถ้าเป็นความจริงนะ มันจะใคร่ครวญของมัน มันปล่อยวางขนาดไหน สอยเข็มนะ
สอยเข็มในทางโลก มันเป็นเรื่องเล็กน้อยที่มันต้องชัดเจน แต่ในการประพฤติปฏิบัตินะ มัน
ชัดเจนกว่านั้นนะ เพราะจิตมันเป็นนะ มันเห็นของมัน

ถ้าวิปัสสนาเคร่งขนาดไหน มันปล่อยวางอย่างไร แล้วมันขาดอย่างไร ความขาดออกไป นั่นสิ่งที่ขาดออกไป การกระทำมันต้องทำของเขา แล้วเวลามันผิดพลาด เราก็แก้ไข มันไม่ใช่ทำทีเดียว เว้นไว้แต่ขีปนากิณญา.. ผู้ที่ปฏิบัติง่ายรู้ง่าย

แต่ผู้ที่ปฏิบัติง่ายรู้ง่าย มันปฏิบัติง่ายรู้ง่ายเพราะชาตินี้ แต่กว่าจะปฏิบัติง่ายรู้ง่าย เขาต้องสร้างของเขามาเห็นใหม่ เป็นจรตนิสัยใจ เป็นการสร้างบุญกุศลมา คุณิ สมัยพุทธกาลนะ พระฟ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทีเดียวเป็นพระอรหันต์เลย มี! แต่ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติลุ่มๆ ดอนๆ มหาศาลเลย สิ่งนั้นมันเกิดจากการกระทำมา

แล้วเราเอาความชัดเจน เอาความแน่นอนของเรา เราต้องตรวจสอบ เราต้องมีการกระทำ แล้วจิตที่ทำมาอย่างนั้นมันหายาก.. คนเราทำดี คุณิ คุณุศรัยฐิ มหาศรัยฐิ คุณุคคุณุหลานเขาดี น้อยมาก โอ้คนทุกซ์คนจน โอ้โห หลูกเต็มบ้านเต็มเมืองเลย

จิตที่มันทำคุณงามความดีมันมีน้อย จิตที่มันทำดีชัดเจนมันมีน้อยกว่าจิตที่มันปานกลางเห็นใหม่ ทำดีก็มี ทำชั่วก็มี หรือจิตต่างๆ ไป

นี่พูดถึงอำนาจวาสนาของคน แล้วเวลาประพฤติปฏิบัติมันจะง่ายอย่างนั้น มันเป็นไปได้ อย่างไร แม้แต่เป็นพระโศดาบัน มันทดสอบแล้วทดสอบอีก พิจารณาแล้วพิจารณาเล่า พิจารณาขนาดไหน มันจะปล่อยวางขนาดไหน พิจารณาซ้ำ

คำว่า พิจารณาซ้ำคือวาสนานะ แต่ถ้าเป็นคนที่ไม่ม้ออำนาจวาสนา ค้อยวาสนานะ พอพิจารณาแล้วมันปล่อย โอ้โห.. เนี่ยพระโศดาบัน พอมันปล่อยไปแล้วก็หลงผิด แล้วการปล่อยวาง การพิจารณาที่มันปล่อยวาง การปล่อยตทั้งคปทาน มันปล่อยวางได้เป็นร้อยเป็นพันครั้ง พอมันปล่อยวางหนหนึ่งก็เป็นโศดาบัน วางครั้งที่ ๒ ก็เป็นสกิทาทา วางครั้งที่ ๓ เป็นอนาคา วางครั้งที่ ๔ เป็นพระอรหันต์ ทั้งๆ ที่มันสร้างหมดเลย มันสร้างสถานะของมันขึ้นมาเห็นใหม่

แต่ถ้าเป็นความจริงนะ เวลามันขาด มันรู้ว่าขาด พอรู้ว่าขาดปั๊ เพราะขาดมันมีหนเดียว ขาดมันไม่มีซ้ำๆ ซากๆ “ตทั้งคปทานมันเกิดเป็นร้อยเป็นพันครั้งก็ได้” แต่ถ้าสมุจเฉทปทานมีหนเดียว! ถ้าหนเดียวแล้ว พอมันขาดปั๊มันรู้เลย มันจะเข้าไปที่ไหน มันไม่มีอะไรให้ซ้ำ พอไม่มีอะไรให้ซ้ำ มันก้าวเดินต่อไป มันก็จะไปสกิทาทาอมรรค นี้ไง มันจะเห็นความต่าง นี้มรรคญาณ

ภาวนามยปัญญาของชั้นโศคาบันเป็นอย่างไร ถ้าเป็นความจริง นี่ใจการล้างโลกมันจะล้างจากเปลือกเข้ามา แล้วมันจะล้างต่อๆ ไปจนถึงที่สุด ล้างถึงใจกลางของโลก

ถ้ามันไม่ขาด มันไม่เป็นความจริง มันเป็นการตักต้อน มันเป็นของลูปคล่า สิ่งที่ลูปคล่า มันจะลูปคล่ากันไปเรื่อยๆ ลูปคล่ากันไปเห็นใหม่ มันก็เป็นการสร้างโลก สร้างธรรมชาติ สร้างจริงๆ ไม่ได้ล้างโลก

ล้างโลกหรือสร้างโลก เราปฏิบัติกันจะล้างหรือจะสร้าง ถ้ามันจะเป็นการสร้าง มันต้องสร้างมาตั้งแต่เป็นพระโพธิสัตว์ พระโพธิสัตว์สร้างมาเพื่อมีอำนาจวาสนาบารมี เพื่อจะมาล้างโลก เพราะล้างโลกเห็นใหม่ พองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปเที่ยวสวน เห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย นี่ใจ โลกวัฏฏะมันหมุนอยู่อย่างนี้

แล้วเราก็เกิดมาแล้ว แล้วเรามีอำนาจวาสนา เราจะล้างมัน พอล้างสิ้นสุดแล้ว ธรรมะมันมีอยู่ตั้ง ๕,๐๐๐ ปี เห็นใหม่ ถึงพุทธกาลที่เราประพฤติปฏิบัติ ของมันมีอยู่แล้ว ทำไมเราไหลไปเอาสิ่งที่กิเลสมันสร้าง สร้างขึ้นมาให้เราจนตรอกกับมัน สร้างให้เราจมนอยู่กับมัน ทั้งๆ ปากก็ว่านี่ถึงพุทธกาลนะ นี่เป็นชาวพุทธนะ นี่เป็นการประพฤติปฏิบัตินะ นี่เป็นการฆ่ากิเลส นี่เป็นการล้างโลกนะ...

แต่มันเป็นการไหลว่าเป็นการสร้างโดยที่ไม่รู้ตัวเอง เราทำขึ้นมาด้วยกิเลสมันบังเงาขึ้นมา มันซ่อนขึ้นมา คุณิ คุณากิเลสมันฉลาดใหม่ มันละเอียดใหม่

แม้แต่ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ ยังต้องอยู่เป็นข้าของมัน อยู่ในอำนาจ อยู่ในความจมนของมัน ให้มันควบคุม ให้หลงไปตามกระแสของมัน แต่ถ้าเรามีหลักมีเกณฑ์ เรามีครูบาอาจารย์ของเรา เราไม่ฟังใคร “กาลามสูตร” ไม่ฟังแม้แต่ครูบาอาจารย์ของเรา ครูบาอาจารย์เทศนาว่าการ เราฟังเป็นแนวทาง แต่การประพฤติปฏิบัติ มันเป็นคุณสมบัติของเรา เราต้องฆ่ากิเลสของเรา เราต้องทำของเราให้ได้

แต่พอเราใช้ปัญญา ภาวนามยปัญญาพิจารณาไปแล้ว เวลามันขาด นี่ใจผล ความเห็นว่ามันขาด มันชัดเจน พอมันชัดเจนแล้วมีหนึ่งเดียว ถ้าการทำต่อไป โดยที่มีสติปัญญาขึ้นมา และมีความเพียรชอบขึ้นไป มันจะเป็นสภิกขาคามรรค มันจะไปเห็นกายอันละเอียด กาย เวทนา จิต ธรรม ที่ละเอียดกว่าความเห็น กาย เวทนา จิต ธรรม ในขั้นของปุถุชน

ขั้นของปุถุชน กัลยาณปุถุชน เวลาพิจารณาไปแล้วเป็นโศคาปัตติมรรค ถ้ามันขาดไป เป็นโศคาปัตติผล ความเห็นขั้นต่อไป ความละเอียดของจิต เห็นกายเหมือนกัน กาย เวทนา จิต ธรรม เหมือนกัน แต่คนละระดับกัน คนละความคิดยึดเหนี่ยวต่างกัน ความยึดเหนี่ยวที่ละเอียดกว่า

ความยึดเหนี่ยวเห็นใหม่ คุณิ เวลาโจรปล้นนะ ไอ้โจรห้าร้อยมันก็ชกชิงวิ่งราวเท่านั้นนะ ไอ้โจรใส่สูทมันจะโกงประเทศนะ ไอ้โจรใส่สูทมันถือโกง มันยึดประเทศไปเลย เช่นสัญญา แล้วมอบประเทศให้เขาไปเลย แต่ถ้าไอ้โจรห้าร้อยมันชกชิงวิ่งราวทั้งนั้นนะ

นี่ก็เหมือนกัน กิเลสอย่างหยาบๆ มันก็ชกชิง ทำให้เราเสียโอกาส ทำให้เราสร้างกรรม ขึ้นมาในหัวใจ แต่พอเรางำมัน ไอ้โจรอย่างหยาบๆ นี้ เห็นแล้วจะมาชกชิงอะไรเราไม่ได้ เราป้องกันไม่ให้เข้ามาใกล้เราเลย เพราะเราทำลายมันหมดเกลี้ยงแล้ว

ถ้าเราทำต่อไปเห็นใหม่ ไอ้โจรที่มันละเอียดกว่า กำลังความแนบเนียนของมันต้องมีมากกว่า เราจะต้องตั้งสติของเราให้ดี แล้วพิจารณาไป กาย เวทนา จิต ธรรม เหมือนกัน เพราะ อวิชา ตัวหัวใจ ตัวโลกทัศน์ ตัวปฏิสนธิจิต ตัวจิตเดิมแท้มันเป็นอวิชา มันจะแสดงตัวออกมา มันต้องผ่านขั้น ๔ ผ่านความคิด คือธาตุ ๔ ขั้น ๕

ถ้าผ่านธาตุ ๔ ขั้น ๕ อาศัยสิ่งนี้ อาศัยสิ่งที่หวงแหนของอวิชา ของตัณหาความทะยานอยาก ตัณหาความทะยานอยากมันหวงหมด หวงว่าเป็นของเรา หวงว่าสมบัติเป็นของเรา หวงว่า ชั้นนี้เป็นของเรา หวงทุกอย่าง ความหวงแหนเวลามันผ่านออกมา พอมันผ่านขั้นนี้ออกมา มันก็กลายเป็น กาย เวทนา จิต ธรรม

กาย เวทนา จิต ธรรมเหมือนกัน แต่ความหยาบละเอียดมันต่างกัน แล้วพอมีปัญญา มีสติ เข้าไป จับต้องได้ จับต้องการรื้อค้น การหา การรื้อค้น เราจะเอาใครขึ้นศาล เราต้องมีจำเลย เอา จำเลยขึ้นศาล การขุดคุ้ยหากิเลสเห็นใหม่ จิต! ถ้ามันพิจารณาแล้ว จิตสงบแล้ว มันไม่เห็นกาย ไม่เห็นเวทนา ไม่เห็นจิต ไม่เห็นธรรม มันไม่เห็นนะ ถ้าสงบในตัวมันเอง มันสงบตัว มันจะสบาย.. สบาย.. ของมันอยู่อย่างนั้น ถ้าออกรื้อค้น ออกหาให้เจอ หาให้เจอ มันจะจับต้องได้

ถ้าจับต้องได้ มันเป็นสติปัญญา ๔ เหมือนกัน แต่เป็นสติปัญญา ๔ ที่ละเอียดเข้าไป ละเอียดเข้าไปเพราะอะไร เพราะจิตมันจับต้องได้ จิตมันมีสมาธิ จิตมันมีกำลังของมัน แล้วมัน

จับต้องของมันได้ พอจับต้องมันก็แยกแยะของมันด้วยปัญญา ด้วยปัญญาการแยกแยะเห็นใหม่
ที่เราพิจารณาเข้ามาแล้ว กาย เวทนา จิต ธรรม

กายมันต้องแปรสภาพไปตามธรรมชาติของมัน

เวทนา จิตมันโง่มันก็ไปยึดของมัน

จิต จิตคือจิตเศร้าหมอง จิตผ่องใส จิตกำลังของจิต จิตมีกำลังขนาดไหน

ธรรม ธรรมคือธรรมารมณฺ์ คืออารมณ์ความรู้สึกที่ยกสูงต่ำ อารมณ์ที่ต่ำ อารมณ์ที่หนัก
หน่วง อารมณ์ที่ปล่อยวาง อารมณ์ต่างๆ ที่มันเกิดขึ้น อารมณ์สุข อารมณ์ทุกข์อะไรต่างๆ นี่คือ
ธรรมารมณฺ์

ถ้าพิจารณา เพราะธรรมารมณฺ์ อารมณฺ์ คำว่า “อารมณฺ์” ก็อารมณฺ์ความรู้สึกภายนอก
อารมณฺ์ก็อารมณฺ์โสภณฺ์เศร้าเสียใจของปุถุชน ไม่ใช่! ธรรมารมณฺ์ นี้คือสติปัญญา ๔ ที่ละเอียดยัง
ความเห็นที่ละเอียดยัง สิ่งทีละเอียดยัง พอมันจับละเอียดยัง เพราะอะไร เพราะจิตมันละเอียดยังเข้าไป
สมาธิมันละเอียดยังเข้าไป สมาธิที่มีพื้นฐานของพระโศคาบันรองรับ

ถ้าจิตที่มันมีพื้นฐานของพระโศคาบันรองรับ มันเป็นอกุปปธรรม แต่เวลาพิจารณาเข้า
ไปนี่ จิตมันละเอียดยังเข้าไป มันเป็นสัททกขา จิตที่มันละเอียดยังกว่า กำลังที่มันละเอียดยังกว่าโศคาบัน
เวลามันเข้าไปจับต้องกาย เวทนา จิต ธรรม ด้วยกำลังที่ละเอียดยังกว่า มันแยกแยะของมัน แยกแยะ
ของมัน กำลังแยกแยะของมัน คืบสู่สภาพเดิมของมัน มันปล่อยแล้วปล่อยเล่า.. ธาตุ ๔ ชั้น ๕
มันปล่อยแล้วปล่อยเล่า.. ต้องปล่อยแล้วปล่อยเล่า พอถึงที่สุดแล้วมันขาด หนเดียว!

ความปล่อย ปล่อยแล้วปล่อยเล่า เพราะอะไร เพราะกิเลสตัณหาทะยานอยากมันแน่น
หนา มันยึดมันถือมันมาไม่มีต้นไม่มีปลาย พิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่า มันจะปล่อยของมัน.. ปล่อย
ของมัน.. เป็นชั้นเป็นตอนของมันขึ้นมา จนถึงที่สุด ขาด! กายเป็นกาย จิตเป็นจิต แยกออกเป็น
ธรรมชาติของมันเลย ว่างหมดเลย

นี่ผลต่างมันมี! ว่างมาก.. สุขมาก.. คิดได้ คิดว่านี่คือนิพพาน

คิดว่านิพพานอย่างไร ถ้าคนมีอำนาจวาสนาเห็นใหม่ มรรค ๔ ผล ๔ แต่นี้เราแค่ขาด ๒
หน ๒ หนแค่สภิกาคามี บุคคลที่ ๒

บุคคล ๘ จำพวก โสคาปัตติมรรค โสคาปัตติผล บุคคลที่ ๑ , ๒ สภิกามรรค สภิกาทผล
บุคคลที่ ๔ อนาคามรรค อนาคาทผล บุคคลที่ ๖ เห็นใหม่ อรหัตตมรรค อรหัตตผล บุคคลที่ ๘
บุคคล ๘ จำพวก บุคคลคือจิต

บุคคล-นิตบุคคลเห็นใหม่ การจดบริษัหมันได้หนเดียว แต่นี้บุคคลโดยนามธรรม บุคคล
โดยจิตที่มันพัฒนาการของมัน บุคคล ๘ จำพวก มันพัฒนาการของมัน บุคคลคนเดียวมัน
เปลี่ยนไปได้ จิตดวงเดียนี้แหละ มันเปลี่ยนไปได้ถึง ๘ หน มันกระทำได้ถึง ๘ ขั้นตอนของมัน

๘ ขั้นตอนเพราะอะไร เพราะมันละเอียดเข้าไปเรื่อยๆ มันว่างขนาดไหน มรรค ๔ ผล ๔
เห็นใหม่ แต่พอเราปฏิบัติไป ๒ หนแล้วมันปล่อยว่างๆ ๆ นี้อยู่ที่อำนาจวาสนาของคนที่มีมันมี
กิเลส กิเลสนี้มันไปเอาสิ่งที่เป็นการกระทำนี้มารองรับ รองรับเป็นเหตุผลว่า เราได้ขึ้นไหน พอ
มันได้ขึ้นไหน มันก็สร้างภาพว่างๆ หากกิเลสไม่เจอหรือ

เพราะว่าง = นิพพาน! นิพพานมันจะมีกิเลสได้อย่างไร มันก็ไม่มี แต่กิเลสเต็มหัวใจนี้มัน
ซุกอยู่เห็นใหม่ ดูพลังงานของอวิชชาสี เพราะมันจะรักษาสถานะของมันไว้ มันไม่ยอมให้ธรรม
ชนะมัน

ถ้าเรามีสติปัญญา เราย้อนกลับมาพยายามจับให้ได้ กามราคะ โอหะ ถ้าจับได้นะ กาย
เวทนา จิต ธรรม สติปัญญา ๔ เหมือนกัน แต่ละเอียดมาก! ละเอียดกว่าเดิม! เพราะอะไร เพราะ
มันเป็นขั้นของโอหะ เป็นการกระทำในกามภพนะ

คูสิ จิตมันเกิดเห็นใหม่ มันเกิดในกามภพ เราจะเห็นว่าจิตมันครอบสามโลกธาตุ เพราะ
มันเกิดในสามโลกธาตุนี้ การเกิดเห็นใหม่ คูสิ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
บุพเพนิวาสานุสติญาณ เกิดเป็นอะไรบ้าง เกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม เกิดเป็นสัตว์นรก
อเวจี เป็นมาหมดละ

จิตมันเกิดมันตาย เห็นไหม มันเกิดมันตายตามธรรมชาติของมัน เพราะมันมีอะไร เพราะมันมีไอหะ มันมีการสืบทอด ไอหะ กามราคะ การสืบทอดเห็นไหม ระหว่างเผ่าพันธุ์ ระหว่างเพศ ระหว่างความเป็นไป นี่ถึงเป็นเรื่องของโลก

แต่เรื่องของมัน ตัวจิตของมันก็เป็นกามโดยธรรมชาติของมัน “เป็นกามโดยธรรมชาติของมัน” คนที่ไม่ต้องการเพศใดๆ เลย มันก็อยู่ในหัวใจอันนี้ ถ้าจิตมันละเอียดเข้าไปเห็นไหม เป็นมหาสติ มหาปัญญา ที่เป็นมหาสติมหาปัญญาเพราะอะไร เพราะกิเลสมันละเอียดใช้ไหม สติปัญญา ๔ อันละเอียดเข้าไป จิตละเอียดเข้าไปเป็นมหาสติมหาปัญญา

แล้วมหาสติ มหาปัญญา ปัญญาที่เป็นมหาปัญญา กับปัญญาที่ชำระกิเลสมาแล้ว มันแตกต่างกันอย่างไร มันเร็วมาก มันเร็วเห็นไหม คุณสิ เราใช้สมองพิจารณาอะไรต่างๆ ถ้าเราเป็นผู้บริหาร เครื่องคิดเลข มันคิดเร็วกว่าเรา กคฯ มันออกมาเลย เราคิดไม่ทันมัน นี่ก็เหมือนกัน สิ่งต่างๆ ที่มันละเอียดเข้าไป มันจะรวดเร็ว รวดเร็วเพราะจับต้องได้รวดเร็ว รวดเร็วขนาดไหนมันต้องอยู่ในอำนาจของสติปัญญา จะรวดเร็วขนาดไหนสติเร็วกว่านั้น ปัญญาเร็วกว่านั้น จิตที่ว่องไวมาก จิตเร็วมาก จิตเร็วขนาดไหนนะ สติปัญญาที่เราฝึกมานี้เร็วกว่า ยับยั้งได้ ของเร็วขนาดไหน เครื่องมือสิ่งๆ ที่จับต้องได้ มันเอาสิ่งนั้นมาจึง เอาสิ่งนั้นมากองตาข่าย เอาสิ่งนี้มาพิจารณาของมัน พิจารณาของมัน เห็นไหม

ถ้าพิจารณากาย โดยเจโตวิมุตติ โอ้โฮ มันจะแปรสภาพ มันจะย่อยสลายของมัน โอ้โฮ สยดสยองมากนะ เยี่ยมไปด้วยน้ำเลือดน้ำเหลืองต่างๆ แล้วมันสยดสยองเพราะอะไร มันจะไปทำ ความขอกใจใจ มันต้องการถอนไออุปาทานอันขอกใจที่มันต้องการสุกะ อสุกะ

จิตใจมันต้องการความพอใจของมัน มันต้องการความสวดยความงามของมัน เห็นไหม ถ้าเราพิจารณาไป มันไปถอนสิ่งที่ฝังอยู่ในหัวใจ ที่ไอหะ ถ้าสิ่งนี้ฝังอยู่มันยังเกิดในกามภพ! ถ้ามันถอนสิ่งนี้ออกมาได้ เห็นไหม ถอนสิ่งที่มันฝังอยู่ในหัวใจ ใจที่เป็นกามแล้วถอนออกมาได้นี้ ถอนกามราคะ นี่คือการพิจารณาโดยเจโตวิมุตตินะ

ถ้าโดยปัญญาวิมุตติพิจารณากาย มันก็เป็นการพิจารณาด้วยปัญญา ด้วยปัญญา เห็นไหม ด้วยปัญญาที่จิตมันคัดค้าน ด้วยจิตที่มันติดข้องของมัน มันพิจารณาของมันซ้ำเข้าไป ซ้ำเข้าไป ซ้ำแล้วซ้ำเล่า ซ้ำแล้วซ้ำเล่า มันจะละเอียดซับซ้อนเข้ามา ซับซ้อนเข้ามา จนหดสั้นเข้ามาถึง

ตัวของมันเอง ถึงตัวของจิตเอง ระเบิดตูมที่จิตเอง โลกธาตุห้วนไหว มันเป็นไปตามธรรมชาติของมัน มันเป็นไปตามที่เราจะล้างโลก ล้างโลกที่เปลือก ล้างโลกเข้ามาถึงที่แกนของโลก

คูลี เขาทดลองระเบิดนิวเคลียร์ เห็นไหม เขาขุดไปในโลก แล้วแรงระเบิดสั่นสะเทือนเวลาแผ่นดินไหว เขาวัดได้กิริเตอร์ มันกระเทือนขนาดไหน มันทำลายขนาดไหน มันทำลายข้างในหัวใจ มันทำลายของมันในหัวใจนะ ทำลายครึนในหัวใจ มันระเบิดปล่อยวางหมด ว่างหมด พอว่างหมดเห็นไหม ชับช้อน ชับช้อนเข้าไปๆ นี่ก็คือสิ่งที่เป็นอนาคา ๕ ชั้น!

อนาคา ๕ ชั้น จิตที่มันเกิดในสุทธาวาส สุทฺตสา สุทฺตสีขึ้นไปเป็น ๕ ชั้น ซ้ำแล้ว ซ้ำเล่า ซ้ำเข้าไป มันปล่อยเศษส่วนเหลือ มันเป็นเทคนิคการปฏิบัตินะ มันไม่ได้ทำง่ายๆ แล้วทุกคนทำได้...

ถ้ามันทำได้ ทำไมเราต้องทำบุญกุศลกัน? เราทำบุญกุศล เราสร้างอำนาจวาสนาบารมี เพื่อให้จิตมันเข้มแข็ง ให้จิตมีกำลัง คำว่า เข้มแข็ง คูลี ร่างกายเราอ่อนแอ เราทำอะไรไม่ได้เลย ร่างกายที่เราเสียสมดุล เวลาเราเสียสมดุล เราเดินไม่ได้นะ เราล้มลุกคลุกคลานเลยเพราะเราเสียสมดุล

จิต! ถ้าไม่มีกำลังของมัน ไม่มีหลักมีเกณฑ์ของมัน มันขึ้นมาอย่างนี้ไม่ได้! จิตที่มันพัฒนาเป็นชั้นเป็นตอนขึ้นมาอย่างนี้ มันทำมาไม่ได้หรอก เพราะถ้ามันไม่มีอำนาจวาสนารองรับขึ้นมา ให้มันมีกำลังขึ้นมาจนถึงทำได้ ทำลายสิ่งที่เป็นกาม โฆษะในหัวใจ สิ่งนี้มันช้อนชับ ช้อนเป็นชั้นๆ

คูโสคาบัน สกิทาคา อนาคา ที คำว่า อนาคา มันลึกละเอียดขนาดไหน แล้วถอนมันขึ้นมา การถอนด้วยมรรคญาณต่างๆ มันขึ้นมา แล้วยังทำความสะอาดเป็นชั้นๆ จนใสสว่างหมดเลย เอาอะไรไปจับมัน เอาอะไรไปทำลายมัน สิ่งที่จะทำลายมันได้ต้องอรหัตตมรรค

สติ เป็นปัญญาญาณ สติที่มันละเอียดลึกซึ้งกว่ามหาสติมหาปัญญาอีก แล้วไปจับต้องมัน จับต้องสิ่งนี้เห็นไหม จับต้องสิ่งนี้แล้วพิจารณาด้วยปัญญาญาณ มรรคญาณขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ปัญญาญาณที่มันละเอียดลึกซึ้งเข้าไป จิตมัชยัสถ์ จิตเป็นกลาง ถ้าจิตมันเคลื่อนมันไหว มันทำอะไรไม่ได้หรอก จิตทำอะไรไม่ได้เลย จิตเคลื่อนไหวบ๊ีบ มันออกแล้ว

การเคลื่อนไหวคือการสวย คือการรับรู้ คือการแสดงตัว การแสดงตัวนี้มันไม่เป็นปัจจุบันเห็นใหม่ มันไม่เป็นภพที่.. แล้วคุณนี่สิการไหวตัว การไหวตัวเพราะอะไร เพราะปัญหา.. สังขารนี่คือการไหวตัว ฉะนั้นสังขาร ความคิดใจ ถึงชำระกิเลสอย่างนี้ไม่ได้ ปัญหาที่ไหวตัวไม่ได้ ปัญหาที่ซึมซับ ปัญหาที่มันละเอียดซบซ้อนเข้าไป มันทำลายหมดเห็นใหม่ นี่ทำลายโลก! ทำลายวิภูสงสาร! ทิ้งโลก ทิ้งวิภูชะ ทำลายโลกวิภูสงสาร ทำลายทั้งหมดเลย ทำลายทั้งหมดเห็นใหม่

สิ่งนี้เป็นความจริง ทำลายจากมรรคญาณ ทำลายจากความเป็นจริง แต่สอุปาทิเสสนิพพาน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๔๕ ปี เอาอะไรเทศนาว่าการ เอาอะไรไปเผยแผ่ธรรม

การเผยแผ่ธรรม นี่ธรรมชาติ สิ่งที่อยู่จริงเห็นใหม่ ธรรมชาติที่อยู่จริง เวลาพูด องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาเทศนาว่าการก็พูดภาษามนุษย์นี่แหละ แต่เวลาเทศน์กับเทวดา อินทร์ พรหม พูดภาษาใจ... ภาษานี้ก ไม่ใช่ภาษาพูด เพราะภาษาพูดมันเป็นภาษาสมมุติ ภาษาสมมุติของระดับชั้นผ่านพ้นรู้ ภาษาหนึ่งเป็นภาษาหนึ่ง จะภาษาใดเราต้องให้เขาเข้าใจภาษานั้น

แต่ธรรมะมีอันเดียว ความรู้สึกมีอันเดียว ทุกข์ สุขมีอันเดียว เหมือนกัน อันเดียว นี่จิตที่มันพ้น ทำลายวิภูสงสาร ทำลายโลก ทำลายวิภูชะจากภายใน แต่ดำรงชีวิตไปจนถึงที่สุดนะ

ถึงที่สุด ถ้าจะจากโลก ละโลก เห็นใหม่ จิตมันจะหดตัวเข้ามา จิตมันจะออกเป็นธรรมชาติของมัน สิ่งนี้ไม่มี สิ่งที่เป็นความกังวล สิ่งที่มีในหัวใจ ไม่มีอีกแล้ว.. ไม่มีในหัวใจดวงนั้น...

แต่ถ้าเป็นการประพฤติปฏิบัติด้วยการสร้างเห็นใหม่ มันมีของมันนะ การสร้างเห็นใหม่ สร้างนิพพานขึ้นมา สร้างความรู้ความเห็นอันหนึ่งขึ้นมา เขาจะล้างโลกหรือสร้างโลก สร้างขึ้นมาเพราะอะไร เพราะว่ามันนี่ไง ลักษณะของนิพพานไง อธิบายผลของนิพพาน นิพพานจะเป็นอย่างนั้นๆๆ ไร้สาระ ไร้สาระมากๆ

นิพพานอธิบายได้ มันเป็นสมมุติเว่ย...

นิพพานเป็นวิมุตติ วิมุตติที่พ้นออกจากสมมุติไป มันจะเอาอะไรมาพูดถึงลักษณะของมัน แต่ผู้รู้กับผู้รู้ พูดเหมือนกันเพราะการอธิบายของผู้รู้ มันพูดถึงนิพพานอันนั้น วิมุตติอันนั้นไม่ได้

แต่มันพูดถึงสิ่งเทียบเคียง เพราะท่านรู้ของท่านใช่ไหม ท่านรู้ ท่านเห็นของท่าน ท่านมีธรรมชาติ
ในหัวใจของท่าน เต็มหัวใจของท่าน ท่านเปรียบเทียบ! ว่ามันเป็นเหมือนอย่างนี้ เหมือนอย่างนี้

แต่พอเราฟังว่าเหมือนป๊อบ เราเอาความเหมือนนั้นเป็นตัวจริง นี่สร้างขึ้นมามากแล้ว
สวยงามดี.. เหนือนิพพาน นิพพานยังเป็นของต่ำต้อย.. สุขชาติอยู่ปากตะวันตกของนิพพาน ใหญ่
กว่านิพพาน ลึกกว่านิพพาน สุขกว่านิพพานขึ้นมามาก นี่ใจมันก็สร้างของมันไป

นี่พระอรหันต์จะเกิดอีกก็ได้ เกิดอีกได้เพราะอะไร เพราะใจยังมีอสังขารในหัวใจ
มันก็เกิดนะสิ มันจะเป็นนิพพานได้อย่างไร เพราะมันยังเกิดนะ มันยังอยากเกิด อยากเป็น อยาก
ช่วยโลก อยากรักษาโลก อยากจะรื้อสัตว์ขันธ์สัตว์ ต้องช่วยกันไป รักษากันไป มันนิพพาน
สร้าง! มันธรรมะสร้าง มันสร้างโลกขึ้นมาอีกชั้นหนึ่งเห็นไหม

แล้วเราศึกษามา เราเป็นชาวพุทธนะ ในเวลาสังคายนาพระอรหันต์ ๕๐๐ รูป บอกเลย สิ่ง
ใดที่พระพุทธเจ้าบัญญัติแล้วเราจะไม่ตัดออก สิ่งใดที่พระพุทธเจ้ายังไม่บัญญัติ เราจะไม่บัญญัติ
เข้ามา

เถรวาท! เราเป็นเถรวาทเห็นไหม หินยาน เราเชื่อมั่นในองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
เชื่อมั่นในธรรมวินัย ถ้าเชื่อมั่นในธรรมวินัย เราพยายามปฏิบัติให้ใจเราเป็นธรรม เป็นวินัยขึ้นมา
ถ้าใจเป็นธรรมเป็นวินัย “ผู้ใดเห็นธรรมผู้นั้นเห็นตถาคตนะ” ผู้ใดเห็นธรรมเห็นไหม
พระพุทธเจ้าก็เห็นอย่างนี้ พระอรหันต์ก็เห็นเหมือนพระพุทธเจ้า เหมือนกันเปียบเลย แต่บารมี
ต่างกันฟ้ากับดิน ฟ้ากับดินเพราะอะไร เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสร้างมา.. สร้าง
มาเป็นพระโพธิสัตว์เห็นไหม ตรัสรู้เองโดยชอบ

พวกเรา สาวก สาวกณะ การปฏิบัติถึงที่สุดนะ ต้องซื่อสัตย์กับธรรม ถ้าเราไปสร้างของ
เราขึ้นมา มันเป็นนิพพานของกิเลส เป็นความเห็นของเรา ก็คือที่ว่ามันจะว่าง มันจะมีความพอใจ
ความพอใจสิ เพราะธรรมของพระพุทธเจ้ามีแล้ว ลองธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ
เจ้าไม่มีสิ มันจะพูดธรรมะได้ไหม มันก็พูดธรรมะของมัน โดยธรรมชาติของมัน ไม่เป็นความ
จริง

ถ้าเป็นความจริงนะ ความจริง ความถูกต้อง ความดีงาม สิ่งนี้ถ้าเราเป็นสุภาพบุรุษ เราลง
 ธรรมเนียม ลงธรรมเนียมวินัย เราจะไม่สร้างสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นมาเพื่อขัดขวาง การประพฤติปฏิบัติล้าง
 โลก ล้างวิฏสงสาร มันเป็นตามธรรม ธรรมนี้เข้าไปชำระล้างเป็นชั้นเป็นตอนเข้าไป

แต่ถ้าเป็นธรรมของเราเห็นใหม่ เราสร้างขึ้นมา มันขัดแย้งกัน มันมีตัวตนใจ คูณ ต้องมี
 สมาธิต้องมีผู้รู้ ต้องมีอันเดียว อะไรก็ว่ากันไปนะ มรรคสามัคคี มรรครวมแล้ว อยากจะพูดให้
 ใครรู้ ก็ว่าจะไม่ได้ออกมาอธิบายไง ก็ว่าเขาจะว่าตัวเองไม่มีปัญญาที่จะออกมาสื่อสารธรรมให้
 คนอื่นเขาเข้าใจ นี่ตัวเองไปยึดไว้ก่อน ตัวเองไปสร้างไว้ก่อน มันไม่เป็นความจริงเลย

ถ้าเป็นความจริงของมันนะ มันล้างหมด โอ้โฮ.. พูดไม่ออก เอ้อะๆ เลย พูดไม่ออกเลย
 นี่ไง มันถึงเป็นวิมุตติ คำว่า วิมุตติมันเหนือสมมุติใช้ใหม่ ภาษาสมมุติอธิบายวิมุตติอย่างนั้น
 ไม่ได้! ภาษาสมมุติ ภาษาสิ่งใดก็อธิบายไม่ได้ เอามาเทียบเคียงสิ่งนั้นไม่ได้เลย แต่เวลาพูดกันนี้
 พูดด้วยภาษาสมมุติเห็นใหม่ นี่ไง ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ นี่ธรรมวินัย ถึง
 เวลาธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ว่าธรรมจักรเคลื่อนแล้ว กลอกกลับไม่ได้
 เพราะใจมันสิ้นของมันไปแล้ว มันกลับมาอีกไม่ได้เลย

แต่การอธิบายออกมาเพื่อสัตว์โลก สัตว์โลกได้ยินได้ฟัง แล้วเอามาเป็นเครื่องดำเนินไป
 พอมันเกิดขึ้นมาจากใจเรา มันเป็นธรรมะส่วนบุคคลใจ มันเป็นธรรมะของเรานะ สมาธิก็เป็น
 สมาธิของเรา ปัญญาก็เป็นปัญญาของเรา แล้วการชำระกิเลสมันก็ชำระในหัวใจเรา ไปชำระที่อื่น
 ไม่ได้ ที่อื่นไม่ใช่กิเลส กิเลสไม่อยู่ที่ไหนเลย แก้วแหวนเงินทองจะมีคุณสมบัติขนาดไหน หรือ
 จิตวิญญาณอื่นก็เหมือนกัน เราชำระเขาไม่ได้

ใจเห็นใหม่ โลกนี้มีเพราะมีเรา กิเลสมีเพราะมีเรา เพราะเราเพราะกิเลส แล้วก็ไปทำลาย
 ที่เรา ทำลายที่กิเลส ทำลายที่นั่นเห็นใหม่ จิตมันก็สะอาดขึ้นมา จิตมันก็บริสุทธิ์ขึ้นมา จนถึง
 ที่สุดต้องทำลายจิตทั้ง เห็นใหม่ “เจอปุทธะที่ไหนมาปุทธะที่นั่น” ถ้าจิตเห็นจิตเดิมแท้ปล่อยใส
 ถ้าไม่ทำลายจิตเดิมแท้ นั่นแหละ! นั่นแหละจิตเดิมแท้ นั่นมันจะไปพรหมโลก อนาคา ๕ ชั้น พอ
 หมดอนาคามา นี่ พอขึ้นไปถึงอนาคาเห็นใหม่ มันจะสุขไปข้างหน้า ถ้ามันเป็นอนาคานะ

แต่ถ้าเป็นจิตเดิมแท้ของสมณะเห็นใหม่ เวลาจิตมันรวมขึ้นมา มันก็ใสสว่างเหมือนกัน
 จิตเดิมแท้แบบนี้กิเลสเต็มตัว ไม่มีสิ่งใดๆ มาเป็นประโยชน์กับเราเลย เพียงแต่เราทำสมณะได้

เห็นไหม สมบัติ สมาธิ ปัญญา สิ่งที่มีอยู่ แล้วใครเอามาใช้ขึ้นมา เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางมรรค ๘ ไว้เห็นไหม ที่ว่า คำริชอบ งานชอบ ความเพียรชอบ นี่ไง มรรคญาณ มรรคเท่านั้น ทางอันเอก ทางของมรรคที่จะชำระกิเลส ไม่ใช่มรรคมาไม่ได้ แล้วมรรคมันมีอยู่ในศาสนาไหน

“สุภทัตะ! เธออย่าถามให้มากไปเลย ศาสนาไหนไม่มีมรรค ศาสนาไหนไม่มีผล ไม่มีรอยเท้าบนอากาศ”

บนอากาศไม่มีรอยเท้าหรอก รอยเท้ามันอยู่บนดิน ถ้าศาสนาไหนมีมรรค ศาสนาไหนมีผล มรรคญาณเกิดในพุทธศาสนา มรรคญาณเป็นมรรคขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นมรรคญาณที่ชำระใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจนเป็นพระอรหันต์ขึ้นมา เอวัง!